

Lokaskýrsla NordPlus-verkefnis í Menntaskólanum á Tröllaskaga

**Félagsleg sjálfbærni og kennslufræði út frá
kynjasjónarmiði**

Númer verkefnis: NPJR-2024/10071

Heiti verkefnis á frummáli: Social bæredygtighed og didaktik i et kønsperspektiv

Skólaár: 2024/2025

Skýrslugerð: Guðbjörn Hólm Veigarsson

Menntaskólinn á Tröllaskaga

Efnisyfirlit

1. Inngangur	4
1.1 Bakgrunnur verkefnisins	4
1.2 Fræðilegur grunnur	4
2. Markmið verkefnisins	4
2.1 Aðalmarkmið	4
2.2 Undirmarkmið	5
3. Þátttakendur og skipulag	5
3.1 Þátttökuskólar	5
3.3 Tímaáætlun	5
3.4 Vefsíða verkefnisins	5
4. Aðferðafræði	5
4.1 Þróunarverkefni og rannsóknir	5
4.2 Gagnasöfnun	6
4.2.1 Eigindleg viðtöl	6
4.2.2 Meginleg könnun	6
4.3 Skólaheimsóknir og vettvangsathugun (fylgst með kennslu)	6
5. Starfsemi verkefnisins	7
5.1 Fyrsti fundur - Nuuk, Grænland	7
5.1.1 Aðdragandi og menningarleg kynning	7
5.1.2 Samband Grænlands og Danmerkur	7
5.1.3 GUX Nuuk - Skólaheimsóknin	7
5.1.4 Lífshættir og menning í námi	7
5.1.5 Tungumálamenning (translanguaging)	8
5.1.6 Hreyfing í kennslu	8
5.1.7 Fylgst með í kennslustund	8
5.1.8 Kveikja verkefnisins - Kynning Stine Ballisager	9
5.1.9 Lokasamtal og vinnustofa (workshop)	9
5.2 Annar fundur - Kaupmannahöfn, Danmörku	10
5.2.1 Christianshavn Gymnasium (CG)	10
5.2.2 Fylgst með kennslustund - Enskutími	10
5.2.3 The boys at Christianshavn Gymnasium	10
5.2.4 Café Boyz - Vinnustofa	11
5.2.5 Mat á verkefninu	11
5.3 Ørestad Gymnasium	11
5.3.1 Kynning á skólanum	11
5.3.2 Kennsluaðferðir	12
5.3.3 Húsnæði skólans	12
5.3.4 Fylgst með kennslustund - Enskutími	12
5.3.5 Viðhorf nemenda	12
5.3.6 Fyrirlestur - Gribskov gymnasium verkefni	13
5.3.7 Áætlanir fyrir næstu heimsókn til Íslands	13
6. Rannsóknarniðurstöður	13

6.1 Greining viðtala	13
6.1.1 Inngangur að viðtalsrannsókninni	13
6.1.2 Fastmótað hugarfar samanborið við vaxtarhugarfar - Er greind meðfædd eða áunnin?	14
6.1.3 Að taka niður glósur og gildi endurgjafar	14
6.1.4 Notkun upplýsingatækni í skóla og félagsleg áhrif	15
6.1.5 Ytri hvati samanborinn við innri hvata	15
6.1.6 Forgangsröðun verkefna og óljós tilgangur	16
6.1.7 Munur á styrkleikum kynja	16
6.1.8 Ofmat á eigin getu	16
6.1.9 Dulin kynjaskekkja í kennslu?	17
6.1.10 „No effort-culture“	17
6.1.11 Karlmennska og að biðja um hjálp	18
6.1.12 Samantekt á niðurstöðum viðtala	19
6.2 Niðurstöður könnunar	19
6.2.1 Samantekt á helstu niðurstöðum könnunar:	24
7. Umræða og lærdómur	25
7.1 Helstu niðurstöður verkefnisins	25
7.1.1 Menning skiptir máli	25
7.1.2 Tungumál og námsgengi	25
7.1.3 Mismunur á kennsluháttum	26
7.1.4 Fastmótað hugarfar og vaxtarhugarfar	26
7.1.5 Námsvenjur og endurgjöf	26
7.1.6 Ytri hvati og innri hvati	27
7.1.7 Upplýsingatækni - Rétt notkun skiptir máli	27
7.1.8 „No effort-culture“	27
7.1.9 Erfiðleikar við að biðja um hjálp	27
7.1.10 Möguleg kynjaskekkja	28
7.1.11 Ofmat á eigin getu	28
7.2 Lærdómur fyrir Menntaskólann á Tröllaskaga	29
7.2.1 Hvað erum við að gera rétt?	29
7.2.2 Hvað getum við gert betur?	29
7.3 Lærdómur fyrir norræna skólakerfið	30
7.3.1 Nauðsyn menningarskilnings	30
7.3.2 Tungumál og jafnræði í menntun	30
7.3.3 Mikilvægi kennara og kennsluhátta	30
7.3.4 Jákvæð karlmennska sem lausn	31
7.3.5 Samfélagsmiðlar og eitruð karlmennska	31
7.3.6 Fastmótað hugarfar og vaxtarhugarfar	31
7.4 Mikilvægi þess að hlusta á drengina sjálfa	32
7.5 Mikilvægi trausts og tengsla	32
7.6 Sveigjanleiki og sjálfsábyrgð	32
8. Lokaorð og tillögur	32
8.1 Helstu niðurstöður	32

8.2 Tillögur fyrir Menntaskólann á Tröllaskaga	33
8.3 Tillögur fyrir norræna skólakerfið	34
8.4 Framhald verkefnisins	34
8.5 Lokaorð	35
Þakkarorð	36
Heimildaskrá	37
Viðaukar	38
Viðauki A: Viðtalsrammi	38
Viðauki B: Könnun	40
Viðauki C: Vefsíða verkefnisins	45

1. Inngangur

1.1 Bakgrunnur verkefnisins

Þetta þróunarverkefni var unnið á vegum NordPlus með það að markmiði að efla félagslega sjálfbærni í framhaldsskólum Norðurlanda og bregðast við þeim vanda sem drengir standa frammi fyrir í námi. Rannsóknir hafa ítrekað sýnt að drengir í framhaldsskólum ná almennt lakari árangri en stúlkur og er brottfall þeirra úr skóla hærra. Meðal ástæðna sem nefndar hafa verið eru skortur á hvatningu og þroska, þörf fyrir aukinn stuðning í námi og tilhneigingu til að ofmeta eigin getu.

Verkefnið leitast við að skilja og taka á þessum kynjamun með áþreifanlegum kennslufræðilegum aðgerðum sem geta ýtt undir bæði hvatningu, viðleitni og viðhald drengja í framhaldsskóla. Undirliggjandi tilgáta verkefnisins er sú að kennslufræðilegar aðgerðir sem gagnast tilteknum markhópi, til dæmis drengjum, muni að lokum gagnast öllu námssamfélagi.

1.2 Fræðilegur grunnur

Verkefnið byggir á vísindalegum rannsóknum um kynjamun í námi þar sem meðal annars er fjallað um:

- **Fastmótað hugarfar samanborið við vaxtarhugarfar** (Dweck, Zimmerman, Qvortrup) - Rannsóknir benda til þess að drengir tengi gáfur frekar við meðfædda hæfni á meðan stúlkur tengi þær frekar við ástundun og dugnað.
- **Námsvenjur** - Drengir glósa almennt síður og nýta sér endurgjöf í minni mæli en stúlkur.
- **Ytri hvati samanborinn við innri hvata** - Drengir virðast frekar drifnir áfram af ytri kröfum, hvatningu og einkunnum heldur en innri löngun til að öðlast færni.
- **Karlmennskuhugmyndir** - Hefðbundnar hugmyndir um karlmennsku geta hindrað drengi í að biðja um hjálp eða sýna viðleitni í námi.

2. Markmið verkefnisins

2.1 Aðalmarkmið

Aðalmarkmið verkefnisins var að:

1. Efla félagslega sjálfbærni meðal drengja í framhaldsskólum
2. Auka viðhald drengja í framhaldsskólanámi og draga úr brottfalli
3. Þróa og prófa áþreifanlegar kennslufræðilegar aðferðir sem gagnast drengjum
4. Skilja betur þann kynjamun sem birtist í námsárangri
5. Breyta neikvæðum hugmyndum um drengi sem lakari nemendur

2.2 Undirmarkmið

- Rannsaka viðhorf og reynslu drengja af skólagöngu
- Greina hvort kynjaskekkja sé til staðar í kennsluháttum
- Þróa leiðbeiningar og verkfæri fyrir kennara
- Miðla niðurstöðum til víðari menntageirans

3. Þátttakendur og skipulag

3.1 Þátttökuskólar

Fjórir framhaldsskólar tóku þátt í verkefninu og tilnefndi hver skóli verkefnastjóra og teymi til að vinna að verkefninu yfir skólaárið 2024/2025. Skólar og verkefnastjórar eru sem hér segir:

- Ørestad Gymnasium í Kaupmannahöfn, Danmörku - Stine Ballisager
- Christianshavns Gymnasium í Kaupmannahöfn, Danmörku - Ann-Louise Ljungcrantz
- Nuuk GUX í Nuuk, Grænlandi - Joakim Kirketerp-Møller
- Menntaskólinn á Tröllaskaga, Ólafsfirði, Íslandi - Guðbjörn Hólm Veigarsson

Teymi Menntaskólans á Tröllaskaga voru ásamt Guðbirni Hólmi, Ida Semey, kennari og Hólmar Hákon Óðinsson, námsráðgjafi og kennari.

Dönsku verkefnastjórnir, Stine og Ann-Louise, sem höfðu sömuleiðis yfirumsjón með verkefninu, skuldbundu sig líka sérstaka til að dreifa niðurstöðum verkefnisins á hina ýmsu vettvanga menntageirans í Danmörku, svo sem á EMU, Gymnasieskole.dk og fleiri stöðum. Þátttaka Menntaskólans á Tröllaskaga í verkefninu vakti svo athygli Spegilsins, útvarpsáttar hjá Ríkisútvarpi Íslands og var viðtal við Guðbjörn birt í þættinum.

3.3 Tímaáætlun

Verkefnið spannaði allt skólaárið 2024/2025 með þremur fjölþjóðlegum fundum. **Fyrsti fundur var haldinn** í Nuuk á Grænlandi frá 29. september til 2. október 2024, **annar fundur var svo** í Kaupmannahöfn í Danmörku frá 11. til 12. nóvember sama ár og var svo lokafundurinn haldinn á Ólafsfirði á Íslandi dagana 9. og 10. apríl, 2025. Fyrir og á milli funda héldu þátttakendur fjarfundi til að meta framvindu og deila reynslu.

3.4 Vefsíða verkefnisins

Öll gögn og niðurstöður verkefnisins eru aðgengilegar á vefsíðu þess:
<https://sites.google.com/view/nordplusprojekt-2023-social-br/start>

4. Aðferðafræði

4.1 Þróunarverkefni og rannsóknir

Verkefnið var hannað sem þróunarverkefni þar sem kennslufræðilegar aðferðir voru skoðaðar í samvinnu á fjölþjóðlegum fundum í þeim tilgangi að nýta þær í raunverulegum aðstæðum í kennslu.

4.2 Gagnasöfnun

Til að öðlast dýpri skilning á upplifun og viðhorfum drengja í Menntaskólanum á Tröllaskaga voru tvær meginaðferðir notaðar til að safna gögnum:

4.2.1 Eigindleg viðtöl

Þrjú hópviðtöl voru framkvæmd við nemendur Menntaskólans á Tröllaskaga. Í hverju viðtali voru þrír drengir á aldrinum 16-20 ára. Viðtölin voru hálfstöðluð (semi-structured) og byggð á vísindalegum rannsóknum um kynjamun í námi.

Viðtalsramminn fjallaði um:

- Fastmótað vs. vaxtarhugarfar
- Námsvenjur (glósur og endurgjöf)
- Notkun upplýsingatækni
- Ytri vs. innri hvatningu
- Tilgang verkefna
- Ofmat á eigin getu
- Kynjaskekkju í kennslu
- "No effort-culture"
- Karlmennsku og beiðni um aðstoð

Viðtölin voru tekin upp, umrituð og greind markvisst með tilliti til þemagreiningar.

4.2.2 Megindleg könnun

Rafræn könnun var send öllum karlkyns nemendum skólans í gegnum Google Forms. Þrátt fyrir að heildarnemendafjöldi skólans væri nokkur hundruð bárust aðeins 46 svör. Það gefur gefur um 10% svarhlutfall af öllum nemendafjölda en það er í raun stærra hlutfall því karlkyns nemendur eru færri en það. Könnunin innihélt spurningar um:

- Þrýsting frá samfélaginu vegna kyns
- Reynslu af skólakerfinu
- Mismunun og fordóma
- Viðhorf til náms
- Námsvenjur
- Upplýsingatækni í námi
- Jákvæða karlmennsku
- Hugmyndir um úrbætur

4.3 Skólaheimsóknir og vettvangsathugun (fylgst með kennslu)

Á hverjum fundi heimsóttu þátttakendur skólana og fylgdust með kennslustundum til að sjá mismunandi kennsluaðferðir í framkvæmd og læra af reynslu hvers annars.

5. Starfsemi verkefnisins

5.1 Fyrsti fundur - Nuuk, Grænland

5.1.1 Aðdragandi og menningarleg kynning

Hópurinn frá Íslandi kom til Nuuk 27. september 2024. Mikilfengleg náttúra Grænlands tók á móti þeim ásamt indælu fólki. Þar sem þátttakendur mættu snemma höfðu þeir helgina til að kynna sér menningu og samfélag Grænlands. Meðal þess sem skoðað var gamli bærinn í Nuuk með sitt einstaka umhverfi, þjóðminjasafnið þar sem hægt var að læra um þá harðgerðu þjóð sem lifað hefur við erfið skilyrði í Grænlandi og listasafnið þar sem mörg listaverk endurspegluðu flókið samband Grænlands og Danmerkur. Einnig tók hópurinn kaffibolla með ræðismanni Íslands í Nuuk sem fræddi þá um stöðu menntamála, atvinnuvega, auðlindamál og samband Grænlands við Ísland og Danaveldið.

5.1.2 Samband Grænlands og Danmerkur

Eitt af því sem þátttakendur urðu varir við var hve flókið samband Grænlands og Danmerkur er. Sögulega hefur sambandið ekki alltaf verið sanngjarnt gagnvart Grænlandingum. Þetta kom skýrt fram í listaverkum á listasafninu þar sem mörg nýrri verk endurspegluðu sterkar tilfinningar og jafnvel ákveðna biturð eða gremju gagnvart yfirvaldinu. Þrátt fyrir gott samband Íslands og Grænlands er samband Grænlands og Danmerkur flókið og heyra má raddir í grænlensku samfélagi sem vilja algjört sjálfstæði frá Dönum.

5.1.3 GUX Nuuk - Skólaheimsóknin

Hópurinn heimsótti framhaldsskólann GUX Nuuk og kynntist starfsfólki hans. Skólinn telur 450 nemendur frá öllu Grænlandi og þar af eru 100 nemendur á heimavistinni. 56 kennarar starfa við skólann, þar af 80% danskir. Nemendur frá Austur-Grænlandi tala annað mál en nemendur frá Vestur-Grænlandi sem gerir starfið aðeins flóknara. Það vakti mikla athygli þátttakenda frá Íslandi að 80% kennara eru danskir og allt nám fer fram á dönsku þrátt fyrir að grænlenska sé móðurmál flestra nemenda. Þetta skapar töluverðar áskoranir, t.d. að nemendur þurfa að fara í gegnum allt sitt nám á dönsku, yfirleitt eru notaðar danskir kennslubækur því ekki eru til margar grænlenskar bækur, grænlenskir kennarar kenna stundum á grænlensku en prófdómarar koma frá Danmörku og próf fara fram á dönsku. Nemendur kunna líka oft ekki dönsku fagorðin jafnvel þó þeir skilji efnið. Þetta vekur spurningar um hvort þetta geti haft áhrif á gengi ungra drengja í grænlenskum framhaldsskólum. Þótt sama vanda sé að finna á Íslandi, í Danmörku og fleiri stöðum um brottfall og lakari árangur drengja í skóla, þá kom hér fram annarskonar flækja sem eflaust ýtir undir þennan vanda.

5.1.4 Lífshættir og menning í námi

Í Grænlandi ríkir mun frekar félagshyggja en einstaklingshyggja. Fólk fæðist inn í stórar fjölskyldur eða stærri hópa sem verja hvert annað og eru trú hópnum. Sjálfsmynd fólks einkennist af tengslanetinu sem það tilheyrir. Í kennslu kemur þetta fram því nemendur

hugsa alla jafna „við“ frekar en „ég“. Áhugasvið hópsins ræður frekar för en eigið og nemendur vinna mjög mikið í hópum. Til þess að nemendur opni sig verður að vinna með þá eftir menningunni.

Aðlögun kennara: Danskir kennarar þurfa að aðlagast sig að menningu Grænlandinga. Margt sem hentar Dönum vel hentar alls ekki í Grænlandi og fara nýir kennarar í gegnum námskeið þegar þeir koma til Grænlands þar sem þeim er m.a. kennt:

- Aldrei byrja kennslu á textanum heldur einhverju sjónrænu eða hópavinnu
- Aldrei spyrja nemendur einn og einn heldur í þörum eða hópum
- Alltaf að leyfa þeim að ræða aðeins fyrst áður en þau eru spurð
- Einblína á menninguna til að nemendur finni tilganginn

5.1.5 Tungumálamenning (translanguaging)

Í GUX Nuuk er nú sveigjanlegri notkun á tungumálinu. Í stað þess að meðhöndla tungumál nemenda sem aðskilin kerfi eru þessi mismunandi tungumál sett saman. Nemendur geta til dæmis lesið á einu tungumáli, talað saman á öðru og skrifað á því þriðja, allt eftir því hvað hentar best. Áhugavert er að sum dönsk orð eru ekki til í grænlensku, til dæmis orðið „ekki“, og því verður oft misskilningur. Þess vegna þarf meiri tíma í verkefni og fleiri útskýringar á mismunandi formi.

5.1.6 Hreyfing í kennslu

Skólinn reynir að innleiða hreyfingu í alla kennslu með leikæfingum, uppsetningu og hreyfingu sem tengist námsefninu, t.d. vettvangsferðum. Þetta hjálpar til við einbeitingu, minnkar streitu, gerir nemendur andlega tilbúnari, eflir hvatningu og þátttöku nemenda, styrkir líkamlegt heilbrigði, eflir bæði samvinnu og félagslega getu og er því góð leið til að virkja nemendur, sérstaklega drengi sem hafa oft ríkari þörf fyrir hreyfingu.

5.1.7 Fylgst með í kennslustund

Líffræði hjá ungum, dönskum kvenkyns kennara: Hópurinn fylgdist með ungum kennara sem fór mjög vel eftir því sem nýir kennarar læra. Allir nemendur skildu síma eftir í símahótel í án mótmæla, hún byrjaði strax á paravinnu sem setti tóninn í kennslunni, notaði síðan smá texta en fór svo fljótlega aftur í hópavinnu. Hún lokaði tímanum svo með keppni þar sem nemendur hlupu á milli félaga sinna með spurningar og svör. Hún talaði augljóslega hæga og einfalda dönsku svo allir nemendur skildu hana. Hún gekk líka á milli og settist hjá nemendum auk þess að hún lét alltaf hópana segja frá niðurstöðum sínum, aldrei einn nemanda.

Félagsfræði hjá eldri dönskum karlkyns kennara: Hér sáu þátttakendur hinn pólinn, eldri kennara sem ekki hafði farið í gegnum námskeiðið fyrir nýja kennara. Mikil óeirð var í bekknum. Strákarnir sátu aftast að spila tölvuleiki og spjalla saman á meðan kennarinn sat í sínum stól með glærur á töflu og talaði allan tímann. Oft í tímanum sussaði hann á strákana sem gerði bara meiri hávaða. Engin hópavinna eða virkjun nemenda kom fram. Einnig greindu þátttakendur greinilega fordóma gagnvart strákunum því kennarinn hlustaði lítið á þá en hrósaði stelpunum mikið. Einnig gerði ákveðin orðræða kennarans vart við sig þar sem hann talaði niður til Grænlandinga.

Þegar einn þátttakenda frá Íslandi kom á tali við drengina aftast komst hann að því hvað þeir voru stoltir af menningunni sinni, sérstaklega af því að hafa veitt hreindýr ungir að aldri. Greinilegt var hvað menningin skiptir miklu máli og hvað nemendur eru tengdir náttúrunni eins og þjóðin öll. Það væri því mjög gagnlegt að nýta það í kennslunni í stað þess að reyna að draga þau í aðra átt.

Íþróttir hjá ungum, dönskum karlkyns kennara: Þriðji tíminn var svo hjá ungum kennara sem var mjög hress og með gríðarlega jákvætt viðmót. Margir nemendur komu seint en hann skammaði engan heldur sagði við þau að hann væri glaður að sjá þau. Hann var líka mjög duglegur að spyrja hvað þau gerðu um helgina, hvernig þeim liði og fleira í þeim dúr. Sýndi þeim einlægan persónulegan áhuga. Hann sagði frá því að ekki væru nein próf í íþróttum á fyrsta ári heldur snerist það um að hafa gaman. Einnig sagði hann frá því að nemendur fá jafngildi um 100 þúsund íslenskra króna á mánuði fyrir að vera í framhaldsskóla. Hann talaði þó um algengi lélegrar mætingar og mikils brottfalls. Það þótti þó áhugavert að hann sagði frá því að öllum nemendum skólans er skylt að hitta ráðgjafa tvisvar til þrisvar sinnum á önn og oftast ef kennarar vísa nemendum til ráðgjafa ef þeir sjá vanlíðan hjá þeim.

5.1.8 Kveikja verkefnisins - Kynning Stine Ballisager

Stine Ballisager, verkefnisstjóri frá Danmörku og forsprakki verkefnisins hélt kynningu fyrir hópinn þar sem hún sagði frá niðurstöðum sem þær höfðu komist að með því að skoða gögn og taka viðtöl við drengi.

Helstu niðurstöður voru:

- Fjölmargar rannsóknir hafa sýnt að drengir ná lakari akademískum árangri en stúlkur
- Þetta skerðir möguleika þeirra á tækifærum til náms og starfa
- Drengir virðast frekar nálgast nám af kæruleysi
- Bilið milli einkunna drengja og stúlkna er að breikka
- Stelpur eru að ná drengjum í STEM greinum (sem er samt góð þróun)

Áhersla á kennaraþróun: Lögð er áhersla á að kennarar læri að beita sér fyrir kynjajafnrétti og minnka óviðeigandi kynjahlutverk. Þetta getur verið viðkvæmt mál því kennarar geta haft mikil áhrif en samt þarf að eiga þetta samtal.

Breitt litróf karlmennskunnar: Þörf er á að breikka litróf karlmennskunnar svo drengir upplifi að það sé pláss til að geta tjáð sig og að það sé pláss fyrir mismunandi karlmennsku.

Samfélagsmiðlar: Líta þarf til samfélagsmiðla og skoða fyrirmyndir sem þar eru að finna. Auðvelt er fyrir persónur sem predika eittraða karlmennsku að ná ungum drengjum sem eru óvissir með stöðu sína sem karlar í breyttum heimi.

Tungumál tilfinninga: Karlmenn skortir oft getu eða þor til að tjá sig um aðstæður sínar í lífinu. Ef þig skortir tungumálið til að tjá þig um vandamálin er erfitt að finna lausnir.

5.1.9 Lokasamtal og vinnustofa (workshop)

Að lokum tók hópurinn umræðu um það sem þeir höfðu séð og komist að. Þátttakendur héldu líka vinnustofu til að finna hugmyndir að verkefnum og aðferðum sem frekar gætu virkjað drengi til náms. Margar góðar hugmyndir komu fram en þó ber að nefna að skólarnir

frá Danmörku og Grænlandi eru í mjög ólíkum aðstæðum við MTR, með bekkjarkennslu, minni kennslu á netinu og fleira.

5.2 Annar fundur - Kaupmannahöfn, Danmörku

5.2.1 Christianshavn Gymnasium (CG)

Nemendur koma frá góðum félagshagfræðilegum bakgrunni og margir koma til að vera á heimavist. Ekki mikil vandamál í skólanum og nemendur vilja að það heyrist í þeim og þau sjáist, vilja hafa rödd. Tveir þriðju hlutar skólans eru kvenkyns og í skólanum ríkir svokölluð „Big city youth“ sem þýðir að þau mæta seint, drekka, reykja og vinna utan skóla sem hefur allt áhrif á námið. 20% nemenda velja tónlistarnám og mikið er um listhneigða nemendur. Þau eru mjög góð í að tala en ekki eins góð í að skrifa en lítið er um brottfall í skólanum. Áherslur skólans eru 1) akademísk fagmennska og þátttaka í námi og 2) lýðræði og samfélag. Matskerfi er á þann veg að skólinn notar mismunandi leiðir til að vita hvað eigi að leggja áherslu á. Það gera kennarar með dageglum samtölum og matsviðtölum, svokölluðu ungeprofilen (youth profile (sjá <https://ungeprofilen.dk>)), grundforløb (inngangsáfangamat) og skólupúls.

Sameiginleg stjórn: Hópurinn ræddi um sameiginlega stjórn, sérstaklega í ljósi mögulegra skekkja sem kennarar eru ómeðvitaðir um. Í næstu viku eftir fundinn átti að vera kennslufræðilegur dagur fyrir alla kennara í CG sem snéri að því hvers vegna drengjum gengur verr. Svend Age Madsen átti að vera með.

Gagnasöfnun: Einn kennaranna í danska teyminu, Søren Engberg Jensen, hafði gert könnun til að safna gögnum um viðfangsefnið og allir kennarar höfðu lagt könnunina fyrir nemendur.

Reynsla frá Grænlandi: Joakim í Grænlandi hafði prófað að vinna með nemendur þannig að drengir yrðu eftir í skólastofunni og fengu nánara samtál á meðan stelpurnar fóru út úr stofunni að vinna. Hann fann mun og stelpurnar voru mjög sáttar því minni læti urðu.

5.2.2 Fylgst með kennslustund - Enskutími

Enskutími hjá kvenkyns kennara: Hópurinn fylgdist með enskutíma í CG til að sjá kennsluaðferðir í framkvæmd. Þar sátu nemendur í kynjablönduðum hópum við samsett borð. Kennari hafði stuttar innlagnir og spjallaði svo við nemendur inn á milli. Spjallið sýndi fram á að kennarinn þekkti nemendur vel, hún spurði þau úr efninu en líka virtist hafa áhuga á þeim sem einstaklingum, hrósaði jafnt fyrir góð svör og góðar tilraunir.

5.2.3 The boys at Christianshavn Gymnasium

Eitt verkefni við skólann var að útbúa hlaðvarpspátt þar sem drengir tóku viðtöl við aðra drengi í skólanum um hvað það er sem veldur því að drengjum gangi verr í skóla. Helstu niðurstöður komu fram þar sem drengir ræddu þetta af innsýn og sögðu óhræddir sína skoðun. Hugmyndin um karlmennsku er að vera ekki „tryhard“, þ.e. að leggja ekki of mikið á sig en á sama tíma finnst þeim vera mjög karlmannlegt að kunna sitt fag. Það er því ákveðin þversögn í þessu sem er drengjum mjög óhjálpleg. Að vilja kunna og „vera með þetta“ en vilja samt ekki sækja aðstoð til að sýna ekki veikleika og geta þá ekki kunnað.

5.2.4 Café Boyz - Vinnustofa

Haldin var vinnustofa fyrir þátttakendur verkefnisins með nafninu „Café Boyz“ þar sem þátttakendur höfðu val um forrétt, aðalrétt og eftirrétt en í stað matar voru það viðfangsefni til að ræða á matseðli. Mátti velja eitt úr hverjum flokki og sitja við borð í hópum og skipta svo um hóp. Ýmislegt fróðlegt kom úr því spjalli sem fjallaði um viðfangsefnið.

Rockwool fonden og Richard Reeves: Rætt var um fyrirlestur og rannsóknir Richard Reeves og Rockwool stofnunarinnar sem benti á margt sem tengist viðfangsefninu, t.a.m. að:

- Algengt hugarfar er: "Boys can't have problems, they are problems".
- „Male retreat rather than male revolution, boys are checking out“ eða að við sjáum drengi frekar draga sig í hlé ef það eru alvöru vandamál og tala ekki um þau í stað þess að gera uppreisn.
- Allt sem við gerum sem gæti gefið það í skyn að okkur sé sama um vandamál drengja ýtir undir þetta neikvæða viðhorf að karlmenn séu vandamálið.
- Feminismi og margt fleira getur virst fyrir körlum vera árás á karla þrátt fyrir að vera það ekki.
- Það sem samfélagsmiðlastjarnan Andrew Tate segir er að fólki sé sama um karla og allt sem gæti ýtt undir það styrkir það. Þetta eru skaðleg viðhorf fyrir drengi og samfélagið í heild og má finna víðar á samfélagsmiðlum.

5.2.5 Mat á verkefninu

Sören Jensen er matsmaður verkefnisins og mat bæði kennara og nemendur. Hann tók seinna viðtöl við kennara í verkefninu á Íslandi. Það var í raun framkvæmt sem hópviðtal og úr því kom ýmislegt gagnlegt. Meðal annars vöknúðu eftirfarandi spurningar:

- Hvernig er best að meta áhrif verkefnisins?
- Eiga allir að gera það sama?
- Hve mikið eigum við að meta?
- Hvaða lærdóm getum við dregið af verkefninu og hvað getum við notað?
- Erum við að koma eitthvað öðruvísi fram við drengi en önnur kyn?
- Vilja þeir kannski bara athygli en samt ekki sýnast reyna?

5.3 Ørestad Gymnasium

5.3.1 Kynning á skólanum

Í Ørestad Gymnasium eru rétt undir 1000 nemendur og eru 60% úr minnihlutahópum. Eiginlega engir nemenda eru danskir að þjóðerni og þar er mikill munur á stelpum og drengjum í þessum hópum. Stelpurnar eru heilt yfir mjög metnaðarfullar, hvort sem það er komið frá foreldrum eða þeim sjálfum. Á sama tíma vilja drengir oft ekki vera partur af þessum minnihlutahópi á meðan aðrir reyna það mikið og augljóslega ýta undir það. Margir hafa upplifað kennarann sem mótherja í grunnskóla svo það er erfitt að vinda ofan af því þegar komið er í framhaldsskóla.

Áskoranirnar eru þær að mikill fjölbreytileiki er innan skólans, bæði menningarlega og kynjalega. Tilætlanir nemenda rekast oft á vegna menningarmunar og líður stelpum í minnihlutahópum oft verst í skóla. Foreldrar setja háar væntingar á börn sín sem kannski hafa annan áhuga. Nemendur eiga oft erfitt með að fá aðstoð heima því þau eru oft fyrstu í fjölskyldunni til að læra. Kennarar eru duglegir að koma þeim af stað í skólanum því misjafnt er hvað þau geta mikið lært heima. Nemendahópurinn hefur breyst svo mikið undanfarin ár að erfitt er að meta árangur milli ára.

5.3.2 Kennsluaðferðir

Notast er við svokallaðar „scaffolding“, þ.e. kennsluaðferð í kennslustofu þar sem kennarar flytja kennslustundir í mismunandi hlutum og veita minni og minni stuðning eftir því sem nemendur ná tökum á nýjum hugtökum eða efni. Vinnuumhverfið er Google Classroom. Fyrir kennslustundir hafa kennarar búið til lestrarleiðbeiningar á myndböndum til að nemendur viti fyrirfram hvað eigi að gera og geti komið undirbúnir. Einnig gefa kennarar nemendum oft samantekt á textanum til að þau skilji betur.

5.3.3 Húsnæði skólans

Skólinn er byggður utan um hugmyndafræði hans. Hann hefur opnar skólastofur, mikið opið rými og glerveggi í skólastofum, allt til að nemendur verði innblásnir af hverjum öðrum. Hægt er að sjá í raun allt sem á sér stað í skólastofum og kennslu því það er mikið um opið rými eða gegnsætt. Kennarar þurfa stundum að skipta um stofur til að geta verið með innlögn í byrjun tíma og síðan skipta aftur til að læra. Nemendur dreifa sér hingað og þangað eftir innlögn til að læra þar sem þeim líður best. Engin bjalla er í skólanum til að ýta ekki undir eril og læti. Eftir að því var hætt snarminnkaði hávaði og truflun milli tíma og í skólanum heilt yfir.

5.3.4 Fylgst með kennslustund - Enskutími

Enskutími hjá karlkyns kennara: Hópurinn fylgdist með enskutíma í Ørestad Gymnasium. Líkt og í Grænlandi er símahótel í stofunni. Hefðbundin uppsetning skólastofu en í rými með glerveggjum bæði milli stofa og fram á gang. Í tímanum voru aðeins tveir drengir og um 15 stelpur frá mismunandi menningarbakgrunni. Kennari var með innlögn í byrjun á verkefni úr þætti af Serial og áttu nemendur að gera munnlega kynningu. Tilgangurinn að æfa sig í að styðja með rökum og gögnum, skoða sönnunargögn, rökfærslur og mótrök. Áttu að gera Google Slides og æfa framsögn, ekki horfa á texta heldur læra utanbókar. Síðan áttu þau að flytja kynninguna bara fyrir kennara og þurfa að bóka tíma í dagatali kennara til þess. Kennarinn er einhver blanda af gamla og nýja skólanum. Sussar þegar nemendur eru að ræða um verkefnið, virðist þínu pirraður. Nemendur eiga að bóka tíma í dagatali og fara svo að vinna í hópum en kennari verður eftir í stofunni ef þurfa á að halda. Hann er beinskeyttur og segir okkur að „allt sem nemendur skrifa eða skila er æfing og er það sem skiptir máli en ekki hvernig þau flytja („perform“)“. Nemendur úr öðrum bekkjum koma í þennan áfanga til að læra, þetta er áframhaldsenska og nota bók sem heitir Listen. Tímar eru oft frammi hjá öðrum, fyrir utan á ganginum og nemendur og kennarar þurfa oft að ganga í gegnum aðra tíma til að komast í sínar stofur. Það er ókostur við hugmyndafræðina að kennarans sögn. Enskutímar fara alltaf fram á ensku allan tímann, bæði hér og í CG.

5.3.5 Viðhorf nemenda

Flestum nemendum finnst fínt að hafa allt svona opið þegar þátttakendur frá Íslandi spurðu þau. Einhverjir skiptu þó um skóla því þeim fannst þetta of mikið. Nemendur sem hópurinn spjallaði við fannst skólinn finnst en viðurkenndu að það var þínu erfitt fyrst eða viðbrigði að vera í svona opnum rýmum en það vandist. Þeim finnst mjög fínt að vinna í hópavinnu og vilja helst stutta innlögn frá kennara því þau halda ekki athygli nógu lengi og fer að leiðast. Hentar best að fá stutta innlögn í byrjun og fá svo læra þar sem þeim sýnist en geta sótt hjálp hjá kennara ef þörf er á. Með Google Classroom er hægt að fylgjast með allri notkun nemenda sem kennurum þykir kostur.

5.3.6 Fyrirlestur - Gribskov gymnasium verkefni

Haldinn var fyrirlestur á dönsku fyrir okkur þar sem kynnt var að Gribskov Gymnasium í Danmörku hóf tveggja ára verkefni til að bæta gengi og þátttöku drengja sem voru að meðaltali með verri einkunnir og minni námsáhuga en stúlkur. Kennarateymi greindi að drengirnir sáu oft ekki tilgang með náminu og sinntu heimavinnu illa. Skólinn brást við með því að breyta kennsluháttum, leggja meiri áherslu á skýran tilgang náms, skipulag og eftirfylgni. Verkefnið skilaði einhverri vitundarvakningu og bættum vinnubrögðum en markmiðið, að jafna árangur kynjanna, hefur ekki enn náðst að fullu.

5.3.7 Áætlanir fyrir næstu heimsókn til Íslands

Hver skóli skyldi velja inngrip til að prófa og ef þau virka þá setja í verkfæratöskuna á síðunni. Óskir fyrir Íslandsheimsóknina að sjá muninn á kennslu okkar og hvernig samskiptin eru. Er munur á þeim sem eru aðeins fjarnemendur og svo þeim sem eru á staðnum? Senda hinum þátttakendum grein um Tröllaskagamódelið okkar og svo að framkvæma viðtöl og könnun. Einnig að finna tíma fyrir viðtöl við kennara. Hólmur skal einnig segja frá sínu starfi varðandi strákana.

6. Rannsóknarniðurstöður

Líkt og áður kom fram framkvæmdi íslenska teymið bæði eigindlega og megindlega rannsókn á nemendum sínum til að öðlast betri innsýn í upplifun drengja og karla í námi við Menntaskólann á Tröllaskaga. Hér á eftir má sjá innihaldsríka greiningu og túlkun á viðtölunum og könnuninni sem framkvæmd voru.

6.1 Greining viðtala

6.1.1 Inngangur að viðtalsrannsókninni

Tilgangur þessarar rannsóknar var að varpa ljósi á upplifun drengja af skólagöngu sinni í Menntaskólanum á Tröllaskaga. Þrjú hópviðtöl með þremur drengjum í hverju voru framkvæmd þar sem viðmælendur lýstu reynslu sinni og viðhorfum til mismunandi þátta í námi.

Það sem sérstaklega var skoðað voru meðal annars hugarfar gagnvart hæfni, námsvenjur, innri og ytri hvati, áhrif upplýsingatækniotkunar og karlmennskuhugmyndir í tengslum við skólagöngu ásamt fleiru. Þrátt fyrir að viðhorf viðmælenda hafi verið breytileg og einstaklingsbundin komu skýr mynstur fram í svörum þeirra sem endurspeglar viðtæk viðhorf

meðal drengja. Greiningin sýnir hvernig ákveðin atriði virðast eiga við um marga drengi en einnig hvernig sumir þeirra brjótast út úr viðteknum mynstrum.

6.1.2 Fastmótað hugarfar samanborið við vaxtarhugarfar - Er greind meðfædd eða áunnin?

Eitt af aðalviðfangsefnum sem rætt var í viðtölunum var hvernig drengir tengja greind við annað hvort meðfædda hæfni eða vinnusemi og ástundun. Rannsóknir benda til þess að drengir hafi frekar fastmótað hugarfar (e. fixed mindset) þar sem þeir líta á hæfileika sem eitthvað sem maður „er með“ frekar en „þróar með sér“. Í öllum hópunum kom fram að viðhorf nemenda til gáfna og náms eru mismunandi eftir einstaklingum. Þó margir drengjanna hefðu upphaflega, á yngri árum, lítið á hæfileika sem meðfædda þá breyttist þessi sýn með tímanum og þroska. Margir tóku fram að þeir hefðu smám saman áttað sig á mikilvægi vinnuframlags og ástundunar til að bæta sig í námi. Í einum hópi var sérstaklega talað um hvernig samfélagsmiðlar og staðalímyndir karlmennsku gætu hafa áhrif á þetta viðhorf. Í öllum hópum kom fram sú skoðun að þetta væri fyrst og fremst persónubundið frekar en kynbundið. Meðal þess sem fram kom í svörum var:

„Ég hef alveg verið með svona fast hugarfar en síðan fattaði ég hérna á unglingsárunum mínum bara þegar ég byrjaði að þroskast meira að það væri miklu meira um það sem að þú gerir heldur en það sem þú ert.“

„Ég man eftir því þegar við vorum í grunnskóla, þá var það bara svona, þessi var ógeðslega góður í stærðfræði en hinn í ensku og þá var eins og þessi gæti ekki verið góður í stærðfræði af því hann var góður í ensku.“

Þetta viðhorf, að einhvers sé annað hvort góður í ákveðnum greinum eða ekki, getur leitt til þess að drengir hætti að reyna ef þeim finnst fag ekki liggja vel fyrir þeim.

6.1.3 Að taka niður glósur og gildi endurgjafar

Rannsóknir benda til að drengir glósi almennt minna en stúlkur og nýti sér síður endurgjöf í námi. Í öllum hópunum kom fram að flestir viðmælendur glósuðu lítið og gerðu það helst ef verkefnið krafðist þess eða ef þeir áttu í erfiðleikum með ákveðið efni. Mikill samhljómur var á milli hópanna um að drengir glósa almennt lítið. Þeir sögðust þó vita að það að glósa getur hjálpað þeim að læra en viðurkenndu flestir að nota þær ekki reglulega. Einn nemandi af níu sagðist glósa reglulega. Meðal svara voru þessi:

„Ég hef aldrei tekið niður glósur í mínu lífi haha... Aldrei hef ég gert það.“

„Eins og þegar við tókum fyrsta prófið okkar í [enskubók], þá glósaði ég alla bókina. Fyrir hvern einasta kafla tók ég bara alla helstu punktana og ég fékk 9, þannig að það hjálpaði mér alveg.“

„Ég bara glósa þannig að ég finn upplýsingar og skrifa þær niður og það festist bara svona miklu betur í minninu en geri það ekkert svakalega oft sko. Því ég svona bara treysti oftast á bara að hausinn minn muni eftir hlutum.“

Varðandi endurgjöf þá skoða nemendurnir oft endurgjöf á verkefni sín en aðeins ef einkunnir lækkuðu eða ef um stærri og mikilvægari námsatriði var að ræða. Í tveimur hópum kom fram

að það væri staðalímynd að drengir tækju ekki námi jafn alvarlega og stúlkur en viðmælendur voru almennt sammála því að þetta væri óþarfa kynjaskipting.

„Ef ég tek eftir að einkunnirnar mínar lækka, þá geri ég það [skoða endurgjöfina], en ef það er allt í lagi, þá þæli ég ekkert í því.“

Þetta bendir til þess að endurgjöf sé síður nýtt sem tæki til að bæta sig heldur sé frekar notuð sem leið til að laga mistök eftir á.

6.1.4 Notkun upplýsingatækni í skóla og félagsleg áhrif

Allir hóparnir voru sammála um að tölvur hefðu bæði uppbyggileg og truflandi áhrif í námi. Í grunnskóla voru tölvur oftast notaðar í truflandi tilgangi þar sem nemendur sátu aftast í stofunni, eða frammi á gangi, og fóru í tölvuleiki í stað þess að læra.

Þeim þótti það þó ekki vera alveg kynjaskipt heldur mundu þeir eftir sömu hegðun hjá stúlkum en bættu svo við að kannski væri það samt algengara hjá drengjum. Varðandi grunnskóla höfðu viðmælendur þetta að segja m.a.:

„Ég man eftir í grunnskólagöngu þá var mikið af truflun, sérstaklega í þarna fartölvum... Og þá var mikið verið að spila tölvuleiki í staðinn fyrir að læra. Og það voru oftast drengir en náttúrulega líka stelpur en það var meiri möguleiki á að það væri strákur sem gerði það... Þú veist ef ég vil læra þá geri ég ekkert annað skilurðu, en ef ég hef bara engan áhuga þá truflast hausinn á mér bara auðveldlega.“

Um Menntaskólann á Tröllaskaga:

Þegar kom að Menntaskólanum á Tröllaskaga töluðu flestir um að meiri ábyrgð væri á þeim sjálfum að stýra sinni námsframvindu. Í hópunum kom fram að almennt hefðu verið strangari reglur um tækin í grunnskóla en með aukinni sjálfsábyrgð og trausti í framhaldsskólanum skilji nemendur betur að ef þeir nýta tímann ekki til að læra þá kemur það í bakið á þeim seinna. Þeir sögðu:

„Þetta er bara miklu vinalegra. Það er bara, þú veist nú er ég miklu frjál­sari einmitt og... Fólk leyfir okkur að gera hluti án þess að það sé bara alveg stranglega bannað. Þá er meiri „motivation“ fyrir okkur að sinna náminu út af þá þurfum við í alvörunni svona að taka því alvarlega.“

„En þú veist, eins og þú sagðir þetta er annað í okkar skóla, þetta er meira svona val herna finnst mér. Mér finnst við bara gera þetta út af því við vitum að ef við lærum ekki núna þá þurfum við að gera það seinna.“

„Þú ert bara að læra sjálfsábyrgð.“

6.1.5 Ytri hvati samanborinn við innri hvata

Ytri hvati, eins og einkunnir og hrós, var almennt talinn skipta meira máli en innri hvati, þ.e. löngunin til að læra til að öðlast færni. Í öllum hópunum var rætt um að margir stefndu bara á að „klára áfangann og stúdentspróf“ en vildu síður leggja of mikla vinnu í að læra meira en

nauðsynlegt væri. Tveir hópar ræddu um að nemendur sæju oft lágmarkseinkunn sem nægjanlega á meðan þriðji hópurinn ræddi meira um mikilvægi símats og jafnvægis milli verkefna og lokaprófa. Meðal svara voru eftirfarandi:

„Bara til að þú veist, klára áfangann. Þarf ekkert að vera með fínni einkunn en þú veist maður safnar bara upplýsingunum í leiðinni.“

„Ég myndi alveg segja að ég sé í skólanum hérna til þess að fá stúdentinn. Ekki til þess að endilega bara læra meira.“

„Æi, mér finnst bara skólakerfið einblína svo mikið á að það sé einkunnin sem skipti öllu máli en ekki færnin sem þú fáir út úr því.“

„Já, að vera með svona símat þannig að verkefnin sem maður gerir gilda, ekki að þú sért að vinna verkefni alla önnina og svo er bara 90% lokapróf. Þá er allt sem þú ert búinn að vera að gera yfir önnina er ekki metið sem neitt.“

6.1.6 Forgangsröðun verkefna og óljós tilgangur

Drengir virtust forgangsraða verkefnum eftir því hvort þeir sæju tilgang í þeim. Í einum hópi kom fram að leiðinleg verkefni væru oft gerð fyrst til að ljúka þeim en í öðrum hópi var meira rætt um að verkefni gætu haft lærdómsgildi jafnvel þó þau virtust óþörf. Í öllum hópum var rætt um stærðfræði sem dæmi um fag þar sem tilgangur verkefna væri stundum óljós. Dæmi um svör eru:

„Já, það kemur stundum að það eru einhver verkefni sem að manni finnst bara að eiga ekki að vera í þessum áfanga. Bara eitthvað út í hött eða eitthvað en maður samt gerir það.“

„Það eru kannski meira drengir sem tala um það og koma skoðunum sínum um námið meðal fólks. En ég held það sé bara ekki endilega kynjaskipt hugsunin á bak við það, ég held það sé meira kynjaskipt hvernig manneskjan er að koma þessum skoðunum á framfæri.“

6.1.7 Munur á styrkleikum kynja

Viðmælendur tóku almennt ekki sterklega eftir neinum mun á greind kynja en töluðu þó um að stúlkur hefðu oft verið sterkari í íslensku og væru með betri málgreind almennt á yngri árum á meðan drengir stæðu sig betur í hreyfifærni (rýmisgreind). Einn hópur ræddi sérstaklega um mikilvægi fjölbreyttra kennsluaðferða þar sem fólk lærir á mismunandi vegu. Dæmi um svör voru:

„Drengir eru þú veist, líka lengur að fatta hvað á að gera eða hvernig á að gera það, miðað við stelpur kannski. Flóknar útskýringar kannski fyrir suma.“

„Ég hef alveg fundið fyrir kynjaskiptu námi, svona það er meira skap á móti drengjum í grunnskólum vegna náttúrulega rosalegra láta og svona.“

6.1.8 Ofmat á eigin getu

Allir hóparnir töluðu um að drengir gætu átt það til að ofmeta getu sína og leggja minna á sig fyrir verkefni en hafi svo fengið blauta tusku í andlitið þegar árangur var ekki eins góður og vonast var til. Í einum hópi var þetta tengt mismunandi skólakerfum þar sem nemendur höfðu komist upp með minni vinnu og betri einkunnir í grunnskóla og þurftu því að læra að leggja meira á sig í framhaldsskóla. Dæmi um svör voru þessi:

„Áður en ég kom hingað þá alveg tók ég eftir að, fékk bara svona reality check að ég var ekki jafn góður og ég hélt ég væri. Og þá var ég bara að læra eiginlega.“

„Já, ég tengi alveg við þetta af því að á síðasta grunnskólaárinu þá þurfti maður lítið að læra. Síðan kom maður hingað og þá var þínu svona, þá var maður þínu að ofmeta sig og þá var erfiðara að bara gera verkefnin strax.“

„Já, ég hef oft verið treyst rosalega á mína eigin getu og síðan bara klúðrað einhverju prófi og verið með of háa svona expectation og þá crasha ég. Þannig að ég reyni alltaf að hafa fyrir öllu sem ég geri.“

Þegar rannsakandi spurði hvort þeir héldu að þetta væri algengara meðal drengja svöruðu allir játandi.

6.1.9 Dulin kynjaskekkja í kennslu?

Viðmælendur í tveimur hópum töluðu um að stelpur hefðu oft fengið meiri virðingu fyrir að svara spurningum upphátt í kennslustofunni á meðan algengara virðist að sussað sé á drengina. Í einum hópi var þetta ekki upplifun viðmælenda í framhaldsskólanum en sumir höfðu tekið eftir þessu í grunnskóla og þá sérstaklega hjá kvenkyns kennurum. Meðal annars höfðu nemendur þetta að segja:

„En þegar ég var í grunnskólanum. T.d. þegar við strákarnir vorum bara eitthvað að hlæja eitthvað smá þá var eiginlega bara sussað á okkur strax. Síðan komu stelpurnar þá var leyft þeim bara að þú veist, að hafa bara læti eða þú veist. Síðan var svo kannski sussað á okkur fyrir það sem þær voru að gera.“

„Já, mér finnst líka þetta gerist meira hjá kvenmannskennurum frekar en karlmanns af því að þeir kannski vita hvernig þetta er fyrir drengi.“

„Já, ég hef fundið fyrir því. Sérstaklega þegar stærðfræðikennarnir í grunnskóla voru að láta eins og strákarnir gætu ekki eins mikið og stelpurnar... Það var minna tekið drengjum alvarlega þegar kom að svona testum.“

Þegar rannsakandi spurði hvort þetta myndi hafa áhrif ef kennarar myndu gefa drengjum meira pláss til að sýna hvað þeir kunna og hlusta meira á þá, svöruðu allir: „Já! Auðvitað.“

6.1.10 „No effort-culture“

Hugmyndin um að það væri „töff“ að leggja sig ekki fram í skóla kom fram í öllum hópum, þó missterkt. Tveir hópar ræddu um að sumir drengir í grunnskóla hefðu viljandi forðast að leggja sig fram til að falla ekki úr vinsældahópnum. Þetta var tengt hugmyndum um

karlmennsku þar sem sjálfstæði og það að „vera með þetta“ væri virtara en að sýna áreynslu. Meðal svara voru þessi:

„Það hafa verið drengir í báðum skólunum sem ég hef verið í sem tóku náminu ekki alvara af því þeim fannst það vera geðveikt kúl. Síðan voru þeir einhvern veginn alltaf bara að falla og náðu ekki... myndi alltaf þurfa að taka sömu ensku aftur.“

„Ég hafði stundum fengið það á tilfinninguna að svona, að reyna ekki eins mikið á mig því þá myndi ég svona verða á meðal þeirra, þú veist partur af hópnum einhvern veginn.“

„Fer alveg eftir því hvaða hóp þú ert með. Ef þig langar að passa með einhverjum, með góðum vinum og eitthvað þá þarftu náttúrulega að passa að vera kúl og ef þeir taka ekki náminu alvarlega og eitthvað svoleiðis.“

„Já, líka þeir sem eru kannski með lægri einkunnir eru, þyrftu að reyna meira á sig og það bara lítur út eins og þeir séu, þú veist já bara að reyna á sig, þeir þurfa meira. Og eru þá kannski taldir vera heimskari við það að þurfa að reyna meira, miðað við krakka sem að þurfa þess ekki jafn mikið.“

6.1.11 Karlmennska og að biðja um hjálp

Í öllum hópum var talað um að það gæti verið erfitt eða óþægilegt að biðja um hjálp, sérstaklega í fögum þar sem einstaklingurinn taldi sig ekki standa sig vel. Í einum hópi kom fram að það væri auðveldara að biðja um hjálp ef kennarar buðu sérstaklega aðstoð. Í öllum hópum var rætt um að þetta gæti tengst hugmyndum um karlmennsku, þar sem drengir vilja ekki sýna veikleika. Nemendur sögðu meðal annars þetta í því samhengi:

„Sko, ég hef aldrei verið hræddur um mína karlmennsku. Ég hef alltaf allavega síðan ég man eftir mér beðið um hjálp ef ég þurfti þess. En ég man eftir að það var mikið að stríða, eða kannski ekki að stríða en svona augnaráð á fólk sem bað um hjálp ef það þurfti þess.“

„Ég hef líka tekið eftir mörgum drengjum sem hafa bara hætt að biðja um hjálp út af bara, mörgum svona samfélagslegum aðstæðum eins og einelti og þá bara tala þeir bara ekki neitt. Og þá eyðileggur það alveg skólagönguna þeirra af því að þeir þora ekki að spyrja og þá fá þeir ekki neina hjálp.“

„Ef þú vilt passa inn þá bara sýnirðu náttúrulega ekki veikleika. Vilt náttúrulega ekki fá hjálp því þá detturðu niður um sæti og ert ekki nógu kúl sko. Og kannski ekki í hópnum lengur.“

„Ég held að það sé ekki erfiðara en kannski óþægilegra [að biðja um aðstoð í skólanum]. Það er þægilegra ef það er boðið manni hjálp. Þá er maður líklegri til þess að spyrja bara spurninganna því þá ertu ekki beint að játa að þú þurfir hjálp um efnið.“

„Hjá mér er það allavega að mann langar bara að maður geti gert þetta sjálfur. Þú veist og kannski neita að maður geti það ekki eða eitthvað.“

„Mér finnst líka skipta máli hvað fólk þú ert í kringum og uppeldi.“

„Mér finnst að margir karlmenn eru bara hræddir við þú veist, bara að láta lífa niður á sig. Er bara svona pride.“

6.1.12 Samantekt á niðurstöðum viðtala

Niðurstöðurnar benda til þess að ákveðin mynstur einkenni upplifun drengja í skóla, sérstaklega varðandi:

- Fastmótað hugarfar sem breytist með þroska
- Lítil notkun á glósum og endurgjöf
- Áhrif tölvunotkunar, bæði jákvæð og neikvæð
- Ytri hvati mikilvægari fyrir drengjum en innri
- Þörf fyrir að sjá tilgang í verkefnum
- Tilhneiging til að ofmeta eigin getu
- Mögulega dulin kynjaskekkja í kennslu og hjá kennurum
- Svokallaður „No effort-culture“ í ákveðnum hópum
- Erfiðleikar við að biðja um hjálp vegna karlmennskuhugmynda

Drengir hafa oft sterkt sjálfstraust sem getur leitt til þess að þeir vanmeti nauðsyn þess að leggja vinnu í námið. Staðalímyndir um karlmennsku geta haft áhrif á námshegðun, þar sem það er ekki alltaf talið jákvætt að sýna áreynslu eða biðja um hjálp.

6.2 Niðurstöður könnunar

Rafræn könnun var send öllum nemendum Menntaskólans á Tröllaskaga í gegnum Google Forms en aðeins karlkyns nemendur beðnir um að svara. Þrátt fyrir að nemendafjöldinn væri um nokkur hundruð bárust aðeins 46 svör, sem gefur svarhlutfall um 10%. Þetta lágt svarhlutfall þarf að hafa í huga við túlkun niðurstaðna. Hér verða túlkaðar spurningar sem þóttu mikilvægar fyrir verkefnið:

Spurning 4: Þrýstingur frá samfélaginu

Finnur þú fyrir pressu frá samfélaginu um að haga þér á einhvern hátt í daglegu lífi vegna þess að þú ert karlkyns?

Niðurstöður sýndu blandaðar skoðanir um þetta, um 53% sögðu nei og 40% svöruðu játandi.

Spurning 5: Reynsla af skólakerfinu

Geturðu sagt í stuttu máli hver upplifun þín er að vera karlkyns í skólakerfinu í dag? Jákvæð/neikvæð/beggja blends og hvernig þá?

Flestir töldu reynslu sína af því að vera karl í skólakerfinu vera jákvæða en nokkur svör vöktu athygli:

„Hvort tveggja, það fer bara eftir því hvað er í gangi og núna eru svo margir með svo margar skoðanir að það er svolítið stressandi ef þú gerir eitthvað, fólk getur verið pirrað yfir þér vegna þess að það telur að karlar eigi eða eigi ekki að gera það.“

„Meiri þrýstingur til að standa sig vel í skóla.“

„Sem trans manneskja sem upplifði að vera kona í framhaldsskóla eru kennarar tilbúnari að hjálpa þér á lauslegri hátt. Sem karl eru þeir formlegri.“

„Ég held að það sé ekki mikill munur á konum og körlum í skólakerfinu, nema kannski að drengir eru taldir meira vera asnar eða slæmir nemendur.“

„Almennt eru konur betri í námi að mínu mati og sem karlmaður sem á erfitt með nám getur það verið tilfinningalega erfitt og ég hef fengið mikið af neikvæðum athugasemdum um sjálfan mig. Það gerist líka hjá konum en til dæmis í grunnskóla voru það drengirnir sem fengu neikvæðni oftast.“

„MTR er fyrsti skólinn sem tekur á móti mér eins og ég er og hugsar einstaklingslega!“

Spurning 6 og 7: Mismunun vegna kyns

Finnst þér þú hafa upplifað einhvers konar mismunun vegna kyns þíns á þinni skólagöngu? (Þá er átt við t.d. fordóma, kynbundnar staðalímyndir, kyngervingu, tilætluð kynjahlutverk o.s.frv.). Í framhaldinu beðið um að segja frá hvernig.

Mikill meirihluti, eða 73%, hafði ekki upplifað mismunun vegna kyns síns á skólagöngunni. Hins vegar svöruðu rúmlega 13% játandi. Dæmi um svör þeirra sem upplifðu mismunun:

„Ég hef ekki upplifað neitt þvíumlíkt á mínum skólatíma, þessi áhrif hafa frekar verið að koma frá öðrum hornum samfélagsins, hvort sem það var erlent sjónvarpsefni. Ég hef upplifað slíkt tal frá eldri kynslóðum en lítið frá jafnöldrum, eða kennurum.“

„Kynjastereótýpa.“

„Í grunnskóla mátti stelpunum tala saman í tímum en við drengirnir ekki. En ef við tölum bara um MTR hef ég ekki upplifað mikinn mun í tengslum við kyn.“

„Bara að scolda drengi fyrir að vera óþekkir þó að kannski séu stelpur líka óþekkar en ekkert sagt við þær. Þetta var bara í grunnskóla þó og ekki eftir að ég komst í menntaskóla.“

Spurning 8 og 9: Mismunandi viðhorf eða væntingar

Upplifir þú önnur viðhorf eða að gerðar séu aðrar væntingar til þín í skólanum af því þú ert karlkyns? Í framhaldinu beðið um að segja frá í stuttu máli.

Þegar nemendur voru spurðir hvort þeir teldu sig upplifa að mismunandi væntingar væru gerðar til karlkyns nemenda en kvenkyns, svöruðu 11% játandi. Þeir höfðu þetta að segja:

„Vegna þess að allir hafa sína skoðun um karla og hvað þeir eigi að gera í lífinu og svona.“

„Stelpur eru oft taldar vera betri nemendur.“

„Meiri þrýstingur.“

„Svarið er nei eftir að ég skipti yfir í MTR, aðrir skólar gefa stelpum bara meiri vernd og skilning. Ég er langt frá því að vera reiður á stelpur, mér finnst gott að þær fái viðeigandi stuðning og að þeim sé sýnd virðing. Það er heppni mín í lífinu að hafa skipt yfir í Menntaskólann á Tröllaskaga.“

Spurning 10: Frá hverjum kemur þetta viðhorf?

Þegar spurt var frá hverjum þetta viðhorf kæmi helst voru svörin mjög dreifð og breytileg. Mest voru það um 18% sem sögðu þau koma frá öðrum kynjum, um 14% sögðu frá jafningjum/vinum og um 14% frá samfélagsmiðlum.

Spurning 11: Almenn viðhorf drengja/karla til skóla

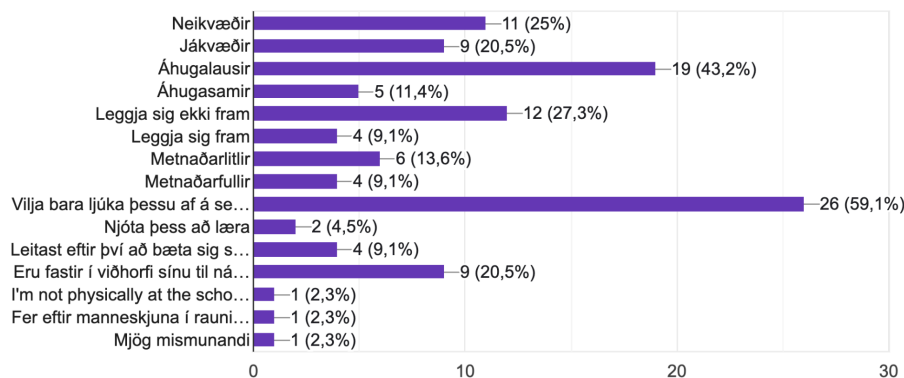
Hvernig finnst þér almennt viðhorf drengja/karla vera til skóla að jafnaði?

Þú getur valið fleiri en eitt svar.

Hér var hægt að velja fleiri en einn valkost en myndin segir meira en mörg orð. Svörin voru breytileg en bentu til þess að margir telji drengja hafa minna jákvæð viðhorf til skóla en stúlkur.

Hvernig finnst þér almennt viðhorf drengja/karla vera til skóla að jafnaði? Þú getur valið fleiri en eitt svar.

44 svör

Spurning 12: Áreynsla í námi

Finnst þér drengir/karlar leggja öðruvísi vinnu á sig í námi en önnur kyn?

Um helmingur svarenda taldi að drengir leggðu minni áreynslu í námið en önnur kyn.

Spurning 13: Fastmótað vs. vaxtarhugarfar

Skv. rannsóknum Dweck, Zimmerman og Qvortrup eru drengir líklegri til að hafa svokallað fastmótað hugarfar (fixed mindset) þar sem þeir telja að fólk fæðist með ákveðnar gáfur og hæfni og því fæst ekki breytt (t.d. ertu í eðli þínu góður í stærðfræði eða ekki). Skv. sömu rannsóknum eru stúlkur á hinn bóginn líklegri til að búa yfir svokölluðu vaxtarhugarfari (growth mindset) þar sem unnið er stöðugt í því að bæta hæfni sína og gáfur yfir langan tíma. Finnst þér þetta eiga við um þína upplifun og trú?

Niðurstöður sýndu að um helmingur þátttakenda taldi þetta eiga við að einhverju leyti.

Spurning 14: Reynsla af upplýsingatækni í námi

Hver er þín upplifun af skóla þar sem upplýsingatækni er ein af grunnstoðum námsins?

Mikill meirihluti, 80%, taldi reynslu sína af skóla þar sem upplýsingatækni er einn af hornsteinum vera góða eða mjög góða.

Spurning 15: Henta UT-skólar drengjum betur?

Heldurðu að karlkyns nemendum vegni betur í slíku námsumhverfi?

51% telja að upplýsingatækniskóli henti betur fyrir karlkyns nemendur, þar af töldu 31% að þeir hefðu enga reynslu af öðrum skóla til samanburðar. 37,8% töldu það vera eins og annað námsumhverfi.

Spurning 16: Símat og vikulegt skipulag

Hvernig finnst þér nám þar sem viðhaft er símat með vikuskipulagi henta þér?

90% þátttakenda voru ánægðir með námið þar sem símat með vikulegu skipulagi er útfært eins og í MTR.

Spurning 17: Ábendingar og endurgjöf

Finnst þér mikilvægt að fá athugasemdir og endurgjöf? Sérðu eitthvert gildi í því og nýtir þú þér það til að bæta þig?

Tæplega 87% þátttakenda telja ábendingar og endurgjöf vera uppbyggilega gagnrýni sem þeir geta nýtt til að bæta sig.

Spurning 18: Erfiðleikar við að biðja um hjálp

Þykir þér drengir/karlar eiga erfitt með, eða veigra sér við því, að biðja um aðstoð í skóla?

Meira en helmingur þátttakenda, 55,6%, telur að drengir/karlar eigi erfitt með, eða séu tregir til, að biðja um hjálp í skólanum. 11% sögðu nei og tæplega 16% sögðu að það væri ekki meira en hjá öðrum kynjum. Einn nefndi að það hefði ekki verið eftir að hafa komist í framhaldsskóla en að hann hefði tekið eftir því í grunnskóla.

Spurning 19: Jákvæð karlmennska

Hversu sammála ertu því að jákvæð karlmennska hjálpi drengjum í skólakerfinu? (T.d. við að biðja um aðstoð, viðurkenna að þeir kunni ekki allt, leita til einhvers vegna vanlíðunar, aukin samkennd o.s.frv.)

Yfir 64% eru sammála því að jákvæð karlmennska geti hjálpað drengjum í skólakerfinu, til dæmis með því að biðja um hjálp, játa að þeir viti ekki allt, ná til einhvers þegar þeim líður illa, auka samkennd o.s.frv. Yfir 31% sögðu hvorki né.

Spurning 20: Útrýma kynjahugmyndum

Finnst þér mikilvægt að unnið sé markvisst að því að útrýma kynjafordómum eða staðalímyndum í skólakerfinu?

Tæplega 80% sögðust telja mikilvægt að unnið sé markvisst að því að útrýma kynjafordómum eða staðalímyndum í skólakerfinu. Rúmlega 11% sögðu að þeim fyndist þetta ekki skipta máli og 9,1% svöruðu þessari spurningu neitandi.

Spurning 21: Hugmyndir um hvernig mætti útfæra það

Hefurðu einhverjar hugmyndir um hvernig hægt væri að gera það?

Þegar spurt var hvaða hugmyndir þeir hefðu um hvernig þetta mætti gera komu fram nokkur góð svör:

„Bara halda áfram að gera það sem þið eruð að gera. Láta taka svona kannanir, vera vakandi yfir andlegri líðan einstaklinga í skólanum. Til dæmis finnst mér frábært að þið hjá MTR séuð góð í að eiga í samskiptum við nemendur, og tengsl fjarnema og skólans eru almennt mjög góð að mínu mati.“

„Ég held að vandamálið sé ekki kynjafordómar eingöngu, ég held að aðalvandamálið fyrir karla sem upplifa skólakerfið þannig sé skortur á áhuga, skortur á fjölbreyttu námsefni og lélegri hjálp þegar óskað er eftir henni. Reynsla mín í skólagöngu minni var sú að bóknám hentaði mér ekki sem krakka þar sem ég vildi vera að gera eitthvað með höndunum, ekki einbeita mér að bóknámi.“

„Ég veit það eiginlega ekki. Þetta er erfitt mál til að ræða hvað þá kenna hópi af fólki sem gæti verið mest á móti því.“

„Ég veit bara að kynjahlutverkin eru ekki heilbrigð og það væri betra ef við losnaðum við þau, en ég get samt ekki hugsað mér hvernig.“

„Kennsla sem leggur áherslu á að læra það sem hentar hverjum nemanda og vinna með það, læra af nemandanum og ef þörf er á dýpri kennslu um það efni, sýna þolinmæði.“

„Með fræðslu og opinni umræðu.“

„Hætta að vera föst í sama djöflaskap og var í gangi á 17 hundruð og súrkál og allir eru góðir.“

„Já, að allir séu meðhöndlaðir og skoðaðir eins og allir séu í sömu stöðu og jafnir.“

„Framkvæma langtímarannsókn þar sem drengir (sem hafa lokið grunnskóla) verða þátttakendur. Úrtak verði tekið og unnið markvisst að því að finna lausn á þessu vandamáli. Ég hef átt samtál við alla vini mína um hvernig viðhorf kennara til okkar hafði mikil áhrif á líðan okkar í grunnskóla. Við vorum ekki allir í sama grunnskóla en við vorum öll sammála.“

Spurning 22: Viltu bæta einhverju við?

Hér eru nokkur dæmi um það sem nemendur vildu segja að lokum:

„Frá minni reynslu aftur á 7.-10. bekk, allar tilraunir til að tala við okkur um slík mál voru mjög prédíkunarlegar (fyrir krakka/unglinga), og háværustu nemendurnir þar voru mjög háværir strákar sem virtu það virðilega eða gerðu grín að umræðunni; vegna þess að það var ekki í takt við hugmyndafræði þeirra sem þeim var kennd í gegnum áhugamál þeirra á internetinu (að mestu); Hægri-slagsins, nánast hvítur þjóðernisstefnudjúpköllun sem var snemma internetið. Youtube var sérstaklega slæmt með reikniritum sínum sem mæltu með okkur virkilega hatursfullu efni... Þetta hataríska samfélag er enn sterk og mjög háværð, án þess að fólk geri sér grein fyrir því, eða er hrætt við að nefna vegna þess að sumir af fremstu efnissköpunum til þessa dags hlúa að slíkum samfélögum.“

„Komið aftur karlmennskunni, losið ykkur við allt sem er hvorki karl né kona. Stundum er þessi skóli 5 mínútur frá því að vera heilapvo með öllu þessu kjaftæði sem tengist kyni og „ójafnvægi“ milli kynjanna.“

„Ég er þakklátur fyrir að hafa pláss í MTR og þið hafið hjálpað mér að opna augun á því hvernig á að læra og verða góður í að búa til og viðhalda góðri skipulagningu.“

„Sem strákur var ég mjög illa staddur í skólanum mínum, ég er með námserfiðleika eins og ADHD, lesblindu og lítið sjálfstraust. Ég er að læra í fjarnámi vegna þess að ég get ekki skráð mig í staðbundinn skóla eftir erfiða reynslu í grunnskóla og hún hrekur mig enn í dag. Það er mjög mikilvægt að tekið sé á einelti því það hefur mjög mikil áhrif á nám.“

„Ég er núna að verða 30 ára og að klára stúdentinn minn. Ég missti áhugann á skólanum vegna þess að það var of mikið og ég var að fá slæmar einkunnir sem fékk mig til að halda að ég væri bara heimskur. Ég myndi eindregið mæla með því að hætta í skóla og byrja að vinna og taka 2 áfanga á önn og klára skólann þannig. Ef ég hefði vitað um fjarnám þegar ég var yngri hefði ég gert það. Núna eru allir áfangarnir mínir 8+ í stað 6.“

„Þetta var mjög skemmtilegt.“

„Frábært framtak.“

6.2.1 Samantekt á helstu niðurstöðum könnunar:

Þrýstingur og reynsla:

- 53% finna ekki fyrir þrýstingi frá samfélaginu vegna kyns en 40% gera það
- Flestir upplifa skólakerfið jákvætt en sumir nefna meiri þrýsting og að drengir séu taldir verri nemendur
- 73% hafa ekki upplifað kynbundna mismunun en 13% hafa gert það (aðallega í grunnskóla)

Viðhorf og vinnubrögð:

- Um helmingur telur að drengir leggi minni áreynslu í námið

- Um helmingur telur að fastmótað hugarfar eigi við um drengi
- 55,6% telja að drengir eigi erfitt með að biðja um hjálp

MTR módelið:

- 80% eru mjög ánægðir með upplýsingatækni í námi
- 90% eru ánægðir með símat og vikulegt skipulag
- 87% telja endurgjöf vera gagnlega
- 51% telja að UT-skóli henti drengjum betur

Jákvæð karlmennska og úrbætur:

- 64% telja að jákvæð karlmennska geti hjálpað drengjum
- 80% telja mikilvægt að vinna gegn kynjafordómum
- Nemendur leggja til fræðslu, opna umræðu og einstaklingsmiðað nám

Áhugaverð svör:

- MTR er oft nefndur sem fyrsti skólinn sem tekur við nemendum eins og þeir eru
- Sumir nefna áhrif samfélagsmiðla og eitraðrar karlmennsku á netinu
- Margir hrósa skólanum fyrir stuðning og sveigjanleika

Þó ber að hafa í huga lágt svarhlutfall (10%) sem getur skekkt niðurstöður.

7. Umræða og lærdómur

7.1 Helstu niðurstöður verkefnisins

Verkefnið hefur varpað ljósi á margvíslega þætti sem varða námsgengi og líðan drengja í framhaldsskólum. Nokkrir lykilþættir standa upp úr:

7.1.1 Menning skiptir máli

Reynslan í Grænlandi sýndi skýrt hvernig menningarlegir þættir hafa gríðarleg áhrif á nám og kennslu. Félagshygga Grænlandinga, þar sem „við“ er mikilvægara en „ég“, krefst allt annarra kennsluáðferða en í einstaklingshyggju-samfélögum. Þetta undirstrikar mikilvægi þess að kennarar:

- Skilji menningarlegan bakgrunn nemenda
- Aðlagi kennsluhætti að menningunni
- Nýti styrkleika menningarinnar í kennslunni
- Virði það sem nemendur koma með inn í skólastofuna

7.1.2 Tungumál og námsgengi

Staðan í Grænlandi, þar sem nemendur þurfa að fara í gegnum allt nám á dönsku þrátt fyrir að grænlenska sé móðurmál þeirra, vekur mikilvægar spurningar um réttlæti í menntun. Þetta getur haft veruleg áhrif á námsgengi, sérstaklega hjá drengjum sem gætu þegar verið í viðkvæmari stöðu í skólakerfinu.

7.1.3 Mismunur á kennsluháttum

Að fygjast með í kennslustundum í þessum þremur löndum sýndi glöggst hvernig kennsluaðferðir hafa bein áhrif á virkni og árangur nemenda:

Það sem virkar vel:

- Hóþavinna þar sem allir fá að koma að
- Hreyfing í kennslu
- Sjónrænt efni og fjölbreyttar aðferðir
- Að labba á milli og tengjast nemendum persónulega
- Jákvætt viðmót og hvatning
- Að leyfa nemendum að ræða saman áður en þeir eru spurðir
- Að spyrja hópa frekar en einstaklinga

Það sem virkar illa:

- Langur fyrirlestur þar sem nemendur eru óvirkir
- Að sleppa hóþavinnu
- Að sýna fordóma gagnvart tilteknum hópum
- Að sussa og skammast sem skapar bara meiri hávaða
- Að hunsa menningarlegan bakgrunn nemenda

7.1.4 Fastmótað hugarfar og vaxtarhugarfar

Bæði viðtöl og könnun staðfesta að fastmótað hugarfar er algengara meðal drengja en það breytist með þroska og reynslu. Margir drengir lýstu því að á yngri árum hefðu þeir talið að maður „væri bara góður“ í ákveðnum greinum en að þessi sýn hefði breyst þegar þeir komust á framhaldsskólastig og áttað sig á mikilvægi vinnuframlags.

Þetta bendir til þess að:

- Mikilvægt er að vinna markvisst með drengina á yngri stigum
- Kennarar þurfa að vera meðvitaðir um hvernig þeir hrósa og hvetja
- Áhersla þarf að vera á ferlið frekar en lokaafurðina
- Mistök þurfa að vera hluti af námsferlinu, ekki merki um eigin minnimáttarkennd

7.1.5 Námsvenjur og endurgjöf

Viðtölin staðfestu það sem rannsóknir hafa sýnt, að drengir glósa síður og nýta sér endurgjöf í minni mæli. Margir viðurkenndu að þeir glósuðu nánast aldrei nema verkefni krefðust þess. Endurgjöf var aðallega notuð þegar eitthvað fór úrskeiðis frekar en sem tæki til stöðugra umbóta.

Þetta kallar á:

- Markvisst að kenna drengjum góðar námsvenjur
- Að sýna þeim hagnýta gagnsemi þess að glósa og endurgjafar
- Að útskýra hvernig þetta tengist vaxtarhugarfari
- Að gera þetta að hluta af námsmenningu skólans

7.1.6 Ytri hvati og innri hvati

Bæði viðtöl og könnun meðal nemenda í MTR sýndu að drengir eru frekar drifnir áfram af ytri hvata eins og einkunnum en innri löngun til að læra og öðlast færni. Margir sögðust vera í skólanum til að „klára áfangann“ frekar en að læra í djúpum skilningi.

Þetta er áskorun fyrir skólakerfið því:

- Ofuráhersla á einkunnir getur leitt til yfirborðsnáms
- Drengir gætu misst áhugann ef þeir sjá ekki tilgang
- Mikilvægt er að tengja námið við áhugasvið drengja
- Þörf er á að styrkja innri hvata með merkingarbæru námi

7.1.7 Upplýsingatækni - Rétt notkun skiptir máli

Viðtölin sýndu skýrt að upplýsingatækni getur haft bæði mjög jákvæð og neikvæð áhrif en það fer algjörlega eftir stefnu skólans og umhverfinu. Í grunnskóla var algengara að tækni væri notuð til að trufla en í Menntaskólanum á Tröllaskaga, þar sem nemendur hafa meiri sjálfsábyrgð, virðist jafnvægið betra.

MTR módelið, með auknu trausti og sjálfsábyrgð, virðist virka vel fyrir marga drengi því:

- Þeir finna að þeim er treyst
- Þeir læra afleiðingar eigin reynslu
- Þeir geta unnið á þeim hraða sem hentar þeim
- Þeir þurfa ekki að sitja í hefðbundnum kennslustundum sem getur verið þreytandi

7.1.8 „No effort-culture“

Hugmyndin um að það sé „svalt“ að leggja sig ekki fram kom skýrt fram í viðtölunum. Þetta er alvarlegur vandi sem tengist:

- Staðalímyndum um karlmennsku
- Jafningjaþrýstingi
- Ótta við að sýnast „tryhard“, reyna of mikið á sig
- Óöryggi um eigin getu

Til að takast á við þetta þarf að:

- Breyta umræðunni um karlmennsku
- Gera það „svalt“ að leggja sig fram
- Hafa fyrirmyndir sem sýna jákvæða karlmennsku
- Vinna með jafningjahópa drengja

7.1.9 Erfiðleikar við að biðja um hjálp

Í öllum viðtölum kom fram að það gæti verið erfitt eða óþægilegt að biðja um hjálp, sérstaklega í fögum sem gekk illa í. Þetta tengist beint hugmyndum um karlmennsku þar sem að biðja um hjálp er séð sem merki um veikleika.

Könnunin staðfesti þetta, að yfir helmingur taldi að drengir ættu erfitt með eða væru tregir til að biðja um hjálp.

Lausnir gætu verið:

- Að kennarar bjóði virkt aðstoð
- Að búa til öruggt umhverfi þar sem það er eðlilegt að biðja um hjálp
- Að vinna með jákvæða karlmennsku
- Að nota hópvinnu þar sem auðveldara er að spyrja

7.1.10 Möguleg kynjaskekkja

Nokkrir viðmælendur töluðu um að hafa tekið eftir því, sérstaklega í grunnskóla, að stelpum væri veitt meiri athygli í tímum, hlustað betur á þær og þeim frekar hrósað en oftast væri sussað á og skammast í drengjum.

Þó þetta hafi ekki verið almenn upplifun allra þá er þetta mikilvægt atriði því:

- Kennarar geta verið ómeðvitaðir um eigin skekkjur og fordóma
- Þetta getur haft uppsöfnuð áhrif á sjálfsmynd drengja
- Það getur leitt til þess að drengir hætti að reyna því þeir sjá ekki tilganginn með því

Lausnir:

- Samkennari fylgist með í tímum til að benda á ómeðvitaðar skekkjur og fordóma
- Markviss vinna við sjálfskoðun og sjálfsmat kennara
- Umræða meðal kennara um þetta mál
- Meðvitund um hvernig við tölum til og um drengi

7.1.11 Ofmat á eigin getu

Allir viðmælendur töluðu um að drengir gætu átt það til að ofmeta getu sína, leggja minni undirbúning í verkefni og upplifa svo harkalegar afleiðingar þegar árangur væri ekki eins góður og þeir vonuðust til.

Þetta er vandamál því:

- Það leiðir til verri námsárangurs
- Það getur haft neikvæð áhrif á sjálfsmynd þegar veruleikinn kemur í ljós
- Það ýtir undir hugmyndir um fastmótað hugarfar

Lausnir:

- Kenna drengjum raunsætt sjálfsmat
- Leggja áherslu á undirbúning og vinnuframlag
- Sýna tengsl milli vinnu og árangurs
- Nota endurgjöf markvisst
- Einblína á að meta ferlið líka í stað þess að skoða bara lokaafurðina við verkefnavinnu

7.2 Lærdómur fyrir Menntaskólann á Tröllaskaga

7.2.1 Hvað erum við að gera rétt?

Samkvæmt könnun og viðtölum virðist MTR vera að gera margt rétt:

Traust og frelsi: Nemendur meta mjög vel að fá traust og frelsi til að stýra eigin námi. Þetta virðist henta mörgum drengjum vel því þeir læra sjálfsábyrgð og afleiðingar eigin gjörða.

Símat: 90% nemenda eru ánægðir með símat og vikulegt skipulag. Þetta dregur úr áherslu á eitt stórt lokapróf og gefur nemendum fjölbreyttari möguleika til að sýna hvað þeir kunna og einblínir frekar á stöðugt vinnuferli. Það ýtir undir vaxtarhugarfar.

Upplýsingatækni: 80% nemenda telja reynslu sína af skóla þar sem upplýsingatækni er hornsteinn vera góða eða mjög góða. MTR módelið virðist nýta styrkleika tækninnar án þess að hún verði of truflandi. Nemendur bera ábyrgð á henni sjálfir.

Einstaklingsmiðun: Margir nefndu sérstaklega að MTR sé fyrsti skólinn sem taki á móti þeim eins og þeir eru og hugsi einstaklingslega.

7.2.2 Hvað getum við gert betur?

Þrátt fyrir að margt sé að ganga vel þá benda niðurstöðurnar til þess að við getum gert betur á eftirfarandi sviðum:

Vinna markvisst með vaxtarhugarfar: Þó margir nemendur hafi þróað með sér vaxtarhugarfar þá þurfum við að vinna markvisst með þetta á skipulagðan hátt. Þetta gæti falið í sér:

- Að ræða þetta beint við nemendur
- Að kennslufræði okkar endurspegli þetta hugarfar
- Að hrósa fyrir vinnuframlag frekar en „náttúrulega hæfileika“
- Að nota mistök sem námsverkfæri

Kenna námsvenjur markvisst: Þar sem drengir glósa síður og nýta endurgjöf í minni mæli gæti verið gott að:

- Kenna þeim markvisst hvernig á að glósa á skilvirkan hátt ef það á við
- Sýna þeim hagnýtt gildi þess að nota endurgjöf
- Gera þetta að hluta af námsmenningu skólans
- Bjóða upp á stuðning við að þróa góðar námsvenjur

Styrkja innri hvata: Þar sem drengir virðast frekar drifnir áfram af ytri hvata (einkunnum) en innri löngun til að læra þurfum við að:

- Gera námið merkingarbærara
- Tengja það við áhugasvið þeirra
- Sýna hagnýtan tilgang verkefna
- Skapa námsumhverfi þar sem löngunin til að læra er hvati í sjálfu sér

Jákvæð karlmennska: Þar sem 64% nemenda telja að jákvæð karlmennska geti hjálpað drengjum í skólakerfinu þurfum við að:

- Ræða opið um karlmennsku og kynjahlutverkin
- Gera það eðlilegt að biðja um hjálp
- Hafa fyrirmyndir sem sýna jákvæða karlmennsku
- Vinna gegn „no effort-culture“

Meðvitund um mögulega kynjaskekkju: Þó flestir nemendur hafi ekki upplifað kynjaskekkju í MTR þá er gott að:

- Kennarar séu meðvitaðir um mögulega ómeðvitaða skekkju
- Nota samkennara til að fylgjast með viðmóti hvers annars
- Hafa opna umræðu um þetta
- Tryggja að allir nemendur fái jafna athygli og stuðning

Vinna gegn ofmati á eigin getu: Þar sem drengir hafa tilhneigingu til að ofmeta getu sína þurfum við að:

- Kenna þeim raunsætt sjálfsmat
- Leggja áherslu á mikilvægi undirbúnings
- Nota endurgjöf til að sýna þeim raunverulega stöðu
- Hjálpa þeim að setja sér raunsæ markmið

7.3 Lærdómur fyrir norræna skólakerfið

7.3.1 Nauðsyn menningarskilnings

Reynslan í Grænlandi og Danmörku undirstrikar nauðsyn þess að kennarar skilji menningarlegan bakgrunn nemenda sinna. Kennsluaðferðir sem virka vel í einu menningarsamhengi geta verið algjörlega óheppilegar í öðru. Þetta er einnig mikilvægt í ljósi þess að samfélögin eru öll að breytast með mismunandi samsetningu menningar. Aukning fólks frá mismunandi menningarlegum bakgrunnum í norrænum samfélögum hefur þessi áhrif.

Skólar með fjölbreytta nemendahópa þurfa að:

- Þjálf kennara í menningarlegum skilningi
- Aðlagja kennsluaðferðir að menningunni
- Virða það sem nemendur koma með
- Nota styrkleika fjölbreytileikans

7.3.2 Tungumál og jafnræði í menntun

Staðan í Grænlandi vakti mikilvægar spurningar um réttlæti þegar nemendur þurfa að læra á öðru tungumáli en móðurmáli sínu. Þetta er ekki bara grænlandskt vandamál heldur á við um marga minnihlutahópa á Norðurlöndum.

7.3.3 Mikilvægi kennara og kennsluhátta

Verkefnið sýndi glögglega hvernig kennsluaðferðir hafa bein áhrif á virkni og árangur nemenda. Kennarar sem:

- Nota fjölbreyttar kennsluaðferðir
- Tengja sig persónulega við nemendur
- Sýna jákvætt viðmót
- Nota hópvinnu markvisst
- Innleiða hreyfingu í kennslu

...ná mun betur til drengja en kennarar sem reiða sig eingöngu á fyrirlestra og óvirka hlustun, „gamla skólann“.

7.3.4 Jákvæð karlmennska sem lausn

Ein af sterkustu niðurstöðum verkefnisins er hversu mikilvægt það er að vinna með jákvæða karlmennsku. Hefðbundnar hugmyndir um karlmennsku, þar sem drengir eiga ekki að sýna veikleika, biðja um hjálp eða leggja sig of mikið fram, eru að skaða þá í námi.

Við þurfum að:

- Breikka litróf karlmenskunnar
- Gera það eðlilegt að biðja um hjálp
- Hafa fyrirmyndir sem sýna fjölbreyttar leiðir til að vera karlmaður
- Vinna gegn eitraðri karlmennsku á samfélagsmiðlum

7.3.5 Samfélagsmiðlar og eitruð karlmennska

Eins og Stine Ballisager og Richard Reeves benda á þá er auðvelt fyrir persónur sem predika eitraða karlmennsku (t.d. Andrew Tate) að ná til ungra drengja sem eru óvissir um stöðu sína sem karlar í breyttum heimi.

Skólakerfið þarf því að:

- Vera meðvitað um þessi áhrif
- Bjóða upp á jákvæðar fyrirmyndir
- Ræða þetta opið við nemendur
- Styrkja gagnrýna miðlalæsi

7.3.6 Fastmótað hugarfar og vaxtarhugarfar

Verkefnið staðfesti að fastmótað hugarfar er algengara meðal drengja en það er ekki eitthvað óbreytanlegt. Með markvissum aðgerðum er hægt að hjálpa drengjum að þróa með sér vaxtarhugarfar.

Lykillinn er að:

- Byrja snemma
- Hrósa fyrir vinnuframlag frekar en meðfædda hæfileika
- Nota mistök sem námsverkfæri
- Sýna að allir geta orðið betri með vinnuframlagi

7.4 Mikilvægi þess að hlusta á drengina sjálfa

Ein af sterkustu niðurstöðum verkefnisins kom úr viðtölunum við drengina sjálfa. Þeir höfðu mjög góða innsýn í eigin aðstæður og gátu bent á hvað virkar og hvað virkar ekki.

Eins og einn nemandi sagði:

„Gott er líka að spyrja drengina einfaldlega. Hvað hentar þeim, hvað vilja þeir fá, hvernig aðferðir, hvaða viðmót, hvernig leiðir. Allt skiptir máli og ef þeir finna að á þá sé hlustað og þeir hafi eitthvað að segja um eigið nám þá eru þeir kannski tilbúnari til að sinna því.“

Þetta er mikilvæg lærdómur, drengir eru ekki vandamálið sem þarf að laga, heldur einstaklingar með mikilvæga innsýn í eigin námsupplifun. Með því að hlusta á þá og taka þá með í lausnirnar höfum við miklu meiri möguleika á árangri.

7.5 Mikilvægi trausts og tengsla

Í umræðukaflanum í upprunalegu gögnunum kom fram mikilvæg setning:

„Það snýst fyrst um það og svo um námið því annars er það svo stíft og nemendur, sérstaklega drengir, hafa ekki áhuga á að standa sig ef við náum ekki til þeirra. Traust og samband. Drengir þurfa að finna að kennarar heyri í þeim og sjái þá til að þeir séu tilbúnir að gefa eitthvað til baka.“

Þetta er kjarninn því án trausts og tengsla á milli kennara og nemenda er erfitt að ná árangri. Þetta á sérstaklega við um drengi sem gætu verið viðkvæmari fyrir því að finnast þeir ekki séðir eða heyrdir.

7.6 Sveigjanleiki og sjálfsábyrgð

Reynsla MTR sýnir að það að gefa nemendum traust og frelsi til að stýra eigin námi getur virkað mjög vel, sérstaklega fyrir drengi. Þó verður að passa að þetta komi ekki í stað skipulags og stuðnings.

Kjarninn er að finna jafnvægið á milli:

- Traust og krafna
- Frelsis og skipulags
- Sjálfsábyrgðar og stuðnings

8. Lokaorð og tillögur

8.1 Helstu niðurstöður

Þetta NordPlus verkefni hefur varpað mikilvægu ljósi á aðstæður drengja í framhaldsskólum á Norðurlöndum. Nokkrar lykilniðurstöður standa upp úr:

1. **Drengir eru ekki vandamálið** - Þeir eru einstaklingar með mismunandi þarfir sem skólakerfið þarf að mæta betur.
2. **Menning skiptir máli** - Kennsluaðferðir þurfa að taka mið af menningarlegum bakgrunni nemenda.
3. **Kennsluaðferðir skipta máli** - Fjölbreyttar aðferðir, hópavinna, hreyfing og persónuleg tengsl virka vel fyrir drengi.
4. **Vaxtarhugarfar er hægt að kenna** - Þó drengir hafi frekar fastmótað hugarfar þá er hægt að breyta því með markvissum aðgerðum.
5. **Jákvæð karlmennska er lykillinn** - Að breikka litróf karlmenskunnar og gera það eðlilegt að biðja um hjálp er mikilvægt.
6. **Traust og tengsl eru grunnurinn** - Erfitt er að ná til drengja nema þeir finni að þeim sé treyst og þeir séðir.
7. **Hlusta á drengina** - Þeir hafa mikilvæga innsýn í eigin aðstæður sem við þurfum að nýta.

8.2 Tillögur fyrir Menntaskólann á Tröllaskaga

Á grundvelli niðurstaðna verkefnisins leggjum við til eftirfarandi aðgerðir fyrir MTR:

- **Þróa notkun vaxtarhugarfars**
 - Að hafa það hluta af námi fyrir alla nýnema að þeim sé kynnt vaxtarhugarfar og unnið með það. Þetta ætti að vera endurtekin áminning í gegnum skólagönguna.
- **Kenna námsvenjur markvisst**
 - Nú þegar erum við með áfanga í gagnlegum námsaðferðum. Þar mætti leggja aukna áherslu á ýmsa þætti, þar á meðal hvernig nemendur geta glósað á skilvirkan hátt, hvernig nýta megir endurgjöf, hvernig skipuleggja eigi nám sitt, hvernig hægt sé að meta eigin frammistöðu raunsætt og leggja áherslu á að skoða tilgang verkefna.
- **Vinna með jákvæða karlmennsku**
 - Við leggjum til að hafa opna umræðu um karlmennsku og kynjahlutverkin með nemendum gegnumgangandi í öllu skólastarfi. Þetta gæti einnig verið í námsráðgjöf eða í sambærilegum námskeiðum. Markmiðið er að breikka litróf karlmenskunnar, gera það eðlilegt að biðja um hjálp, vinna gegn „no effort-culture“ og styrkja jákvæðar fyrirmyndir.

- **Sjálfskoðun kennara**
 - Hafa reglulega umræður í kennarafundum um mögulega ómeðvitaða kynjaskekkju. Þjóða kennurum upp á að fylgjast með hvort öðrum í tímum og gefa endurgjöf á kennsluhætti út frá sjónarmiði kynjajafnréttis.
- **Merkingarbært nám**
 - Vinna þarf markvisst að því að gera námið merkingarbærara með ýmsum hætti. Þetta felur í sér að útskýra tilgang verkefna skýrt, tengja námið við áhugasvið nemenda, sýna hagnýtingu þess sem verið er að læra og gefa nemendum val þar sem það er mögulegt.
- **Halda áfram með það sem virkar**
 - Mikilvægt er að halda áfram með þá þætti sem hafa reynst vel, svo sem traust og frelsi fyrir nemendum, símat og vikulegt skipulag, einstaklingsmiðað nám og sveigjanleika í skilum.

8.3 Tillögur fyrir norræna skólakerfið

- **Þjálfun kennara**
 - Þjóða mætti upp á markvissa þjálfun fyrir kennara í ýmsum málefnum, þar á meðal kynjaskilningi á því innbyggða kynjamisrétti sem hamlar réttlæti og lýðræði í samfélagi okkar og mögulega ómeðvitaðri skekkju, vaxtarhugarfari og hvernig eigi að efla það, fjölbreyttum kennsluaðferðum sem ná til allra og jákvæðri karlmennsku.
- **Menningarskilningur**
 - Í fjölmenningarlegum skólum er mikilvægt að kennarar fái þjálfun í menningarskilningi og að kennsluaðferðir séu aðlagðar að nemendum og þeirra þörfum. Jafnframt þarf að virða og styðja móðurmál nemenda og nota fjölbreytileikann sem styrk.
- **Rannsóknir og þróun**
 - Halda þarf áfram rannsóknum á ýmsum sviðum, þar á meðal hvað virkar best fyrir drengi í námi, hvernig á að vinna með jákvæða karlmennsku, áhrif samfélagsmiðla á ungt fólk og langtímaáhrif mismunandi kennsluaðferða.
- **Samtal um karlmennsku**
 - Mikilvægt er að hafa opið og heiðarlegt samtal í samfélaginu um hvað er jákvæð karlmennska, hvernig getum við stutt drengi betur, hvernig getum við unnið gegn eitruðum skilaboðum, sérstaklega á samfélagsmiðlum og fjölmiðlum og hvernig getum við skapað pláss fyrir mismunandi leiðir til að vera karlmaður.

8.4 Framhald verkefnisins

Eins og ákveðið var í upphafi munu dönsku verkefnastjórnir dreifa niðurstöðum verkefnisins á hina ýmsu vettvanga menntageirans í Danmörku (EMU, Gymnasieskole.dk o.fl.).

Við í MTR munum deila þessari skýrslu með samstarfsskólum, kynna niðurstöður á kennarafundum, setja niðurstöður á vefsíðu skólans og nota niðurstöðurnar við þróun skólans. Við munum innleiða þær aðgerðir sem við höfum bent á í þessari skýrslu og meta árangur þeirra reglulega. Við erum opin fyrir áframhaldandi samstarfi við skólana sem tóku þátt í verkefninu og deila áfram reynslu og hugmyndum.

8.5 Lokaorð

Þetta verkefni hefur verið gífurlega lærdómsríkt og gefandi. Við höfum fengið tækifæri til að kynnast mismunandi skólamenningu, skólakerfum og kennslufræði í tveimur löndum (að okkur undanskildum). Við höfum séð hvað virkar vel og hvað þarf að bæta. Mikilvægast af öllu er þó að við höfum hlustað á drengina sjálfa og fengið ómetanlega innsýn í upplifun þeirra.

Vandinn er ekki hjá drengjunum. Vandinn er í skólakerfinu sem hefur ekki alltaf tekið nægjanlegt tillit til þess hvernig drengir læra og hvað þeir þurfa til að blómstra. Með markvissum aðgerðum, byggðum á skilningi og rannsóknum, getum við breytt þessu.

Drengir þurfa ekki að falla úr skólanum. Þeir þurfa ekki að verða eftir. Með réttum stuðningi, réttum kennsluaðferðum og jákvæðu viðmóti getum við hjálpað þeim að ná árangri í námi og blómstra sem einstaklingar.

Þetta verkefni er bara byrjunin. Nú þurfum við að halda áfram þeirri vinnu sem við höfum hafið, innleiða það sem við höfum lært og halda áfram að hlusta á drengina. Því að lokum snýst þetta um þá og að búa til skólakerfi þar sem allir, óháð kyni, geta náð árangri.

Þakkarorð

Við viljum þakka Nordplus fyrir fjármögnun verkefnisins, framhaldsskólanum GUX Nuuk á Grænlandi fyrir frábærar viðtökur og mikilvæga innsýn, framhaldsskólunum Ørestad Gymnasium og Christianshavn Gymnasium í Kaupmannahöfn fyrir gott samstarf og að deila sinni reynslu, ræðismanni Íslands í Nuuk fyrir áhugaverðan fræðslufund, öllum kennurunum sem leyfðu okkur að fylgjast með sér í kennslustundum, öllum nemendum sem tóku þátt í viðtölum, svöruðu könnunum og voru til í samtali og síðast en ekki síst Stine Ballisager og Ann-Louise Ljungcrantz fyrir áhugaverða kynningu á rannsóknum og að vera frumkvöðlar verkefnisins.

F.h. Menntaskólans á Tröllaskaga

Guðbjörn Hólm Veigarsson

Hólmar Óðinsson

Ida Semey

Heimildaskrá

Bandura, A. (1977). *Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change*. *Psychological Review*, 84(2), 191–215.

Center for Ungdomsforskning (CEFU). (2013). *Digital dannelse i et kønsperspektiv*. Center for Ungdomsforskning.

Dammeyer, J. (2017). Kønsforskelle i uddannelse. *Uddannelseshistorie*, 51, 32–51.

Deary, I. J., og aðrir. (1999). Population sex differences in IQ at age 11: The Scottish mental survey 1932. *Intelligence*, 27(1), 1–14.

Dweck, C. S. (2006). *Mindset: The new psychology of success*. Random House.

Qvortrup, L. (2022). *Drenge i skolen: Om køn, læring og motivation*. Hans Reitzels Forlag.

Reeves, R. (2022). *Of boys and men: Why the modern male is struggling, why it matters, and what to do about it*. Brookings Institution Press.

Roberts, S. (2022). Gender differences in motivation and achievement. *Journal of Educational Psychology*, 114(3), 523–541.

Ryan, R. M., og Deci, E. L. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist*, 55(1), 68–78.

Zimmerman, B. J. (2022). *Motivation and self-regulated learning: Theory, research, and applications*. Routledge.

Viðaukar

Viðauki A: Viðtalsrammi

[Viðtalsramminn sem notaður var í viðtölunum - sjá kafla 4.2.1]

Eigindleg viðtöl

Til að byrja með þökkum við ykkur kærlega fyrir að taka þátt í þessari rannsókn. Skýrt skal tekið fram að þetta viðtal er tekið upp og verður svo unnið skriflega úr svörunum fyrir rannsóknina. Gengið verður úr skugga um að svörin verði ekki persónugreinanleg, enginn fær aðgang að upptökunum nema við sem vinnum þau og verður fyllsta trúnaðar gætt um hverjir þið eruð. Engin persónuleg gögn munu koma fram og fyllstu nafnleyndar gætt. Ennfremur hvetjum við ykkur til að svara hreinskilningslega því það gefur okkur sem besta innsýn í upplifun ykkar og það gagnast okkur mest. Engin svör eru röng svör heldur eruði hvattir til að segja opinskátt frá. Hér höfum við nokkrar staðhæfingar sem koma úr niðurstöðum vísindalegra rannsókna varðandi drengi í skólakerfinu. Vinsamlegast ræðið um þessi atriði, metið og tengið við eigin reynslu eða upplifun í daglegu lífi eins og þið getið.

Spurning 1:

Samkvæmt rannsókn Qvortrup (2022) tengja drengir gáfur fyrst og fremst við meðfædda hæfni (svokallað fastmótað hugarfar eða fixed mindset), á meðan algengara er meðal stúlkna að tengja gáfur við dugnað og ástundun (vaxtarhugarfar eða growth mindset). Zimmermann (2022) leggur áherslu á þetta sjónarhorn og segir að strákar hugsu oft að maður sé góður í einhverju fagi, en stúlkur að maður verði góður í fagi. Vandamálið við þetta hugarfar meðal drengja er að dugnaður, ástundun og áreynsla eru þá ekki talin gild leið til að ná árangri í skóla. Hvaða skoðun hafið þið á þessu?

Spurning 2:

Samkvæmt rannsóknnum sjá drengir oft ekki mikilvægið í því að glósa eða gildið í endurgjöf. Þessi atriði eru góðar námsvenjur sem hjálpa oft til við að sjá að enginn er fæddur góður í einhverju fagi heldur verður maður góður í því þar sem við beinum athyglinni frekar að ferlinu að læra og vinnuframlaginu. Þetta styrkir hugmyndina að við verðum að leggja okkur fram til að ná árangri. Hvað getiði sagt okkur um það?

Spurning 3:

Notkun upplýsingatækni og tölva eykur gjarnan tvískiptingu meðal drengja því sumir nýta tæknina á uppbyggilegan hátt í námi á meðan aðrir „hverfa inn í tölvuna“ aftast í stofunni eða truflast þegar þeir ættu að vera að læra. Þannig getur tölvan bæði haft inngildandi og útilokandi áhrif í skólastofum (CEFU, 2013). Við erum kannski með aðeins aðrar aðstæður hér í okkar skóla en hvað hafiði að segja um þetta?

Spurning 4:

Samkvæmt Roberts (2022) eru margir drengir drifnir áfram af ytri kröfum og ytri hvatningu. Þeir einblína frekar á frammistöðumarkmið (e. performance goals) en að ná raunverulegri færni (e. mastery goals). Þetta er vandamál því það leiðir til þess að drengir ofmeta eigin getu og leggja því minni vinnu á sig. Þetta getur einnig valdið því að þeir forðist krefjandi

verkefni og í sumum tilfellum geta þeir jafnvel skaðað eigin árangur ef þeir óttast að geta ekki staðið undir ytri væntingum. Af þessum sökum er gagnlegt að þjálf innri hvatningu drengja. Ytri hvatning eru t.d. hrós, einkunnir og fleira á meðan innri hvatning er viljinn til að læra meira, öðlast vitneskju og verða betri í faginu. Hvað hafið þið um þetta að segja?

Spurning 5:

Drengir forgangsraða verkefnum eftir því hvort þeir sjái tilgang í þeim samkvæmt Zimmermann (2022). Kennarar í framhaldsskólum þurfa því að gera þau verkefni sem drengir sjá ekki strax gildið í áhugaverð og merkingarbær fyrir þá. Hvað hafið þið að segja um það?

Spurning 6:

Það er enginn almennur munur á greind milli kynja (Deary o.fl., 1999) en það getur verið munur á tilteknum vitsmunalegum færniþáttum. Stúlkur eru almennt fljótari að þróa málfærni en drengir og hlutfallslega fleiri drengir en stúlkur eiga í örðugleikum með málþroska. Á hinn bóginn hafa drengir að meðaltali betri rýmisgreind en stúlkur (Dammeyer, 2017). Þetta getur haft áhrif á námsaðferðir og hvað kennarar þurfa að leggja áherslu á í skól stofunni. Þar að auki er meiri breytileiki á meðal drengja en stúlkna þar sem fleiri drengir eru bæði í hæstu og lægstu frammistöðuflokkunum. Þetta undirstrikar mikilvægi fjölbreyttra kennsluáðferða (Dammeyer, 2017). Hvaða skoðun hafið þið á þessu?

Spurning 7:

Rannsóknir benda til þess að drengir hafi oft „of mikla“ trú á eigin getu. Að sjálfsögðu er mikilvægt að nemendur upplifi sjálfsöryggi og færni en of mikið sjálfstraust getur leitt til þess að drengir ofmeti hæfni sína og leggja því minni vinnu í námið (Roberts, 2022; Qvortrup, 2022). Hver er ykkar skoðun á þessu?

Spurning 8:

Rannsóknir (Qvortrup, 2022) benda til þess að kennarar í framhaldsskólum hafi menningarlega dulda kynjaskekkju þegar kemur að námsmati. Samkvæmt Qvortrup (2023) tengja kennarar ómeðvitað ákveðna hegðun drengja við minni faglega hæfni. Tengid þið við þetta?

Spurning 9:

Zimmerman (2022) bendir á að í sumum skólum myndist svokallað „no effort-culture“ (ekki töff að reyna á sig) meðal drengja, þar sem það er „töff“ að taka ekki þátt. Þetta getur leitt til þess að drengir beiti sjálfsskemmandi hegðun til að sýna að þeim sé sama um skólann. Ástæða þess er ekki endilega að þeir séu á móti skólanum sjálfum heldur getur hún líka stafað af óöryggi eða skorti á færni. Hafið orðið varir við slíkt?

Spurning 10:

Mörgum drengjum finnst einnig erfitt að biðja um hjálp. Samkvæmt Zimmerman (2022) velja margir drengir að forðast aðstæður, hverfa frá þeim eða sýna afskiptaleysi þegar þeir ráða ekki við kröfurnar sem settar eru. Þetta tengist ríkjandi hugmyndum um karlmennsku þar sem það getur verið álitid merki um veikleika að biðja um hjálp við eitthvað sem þeir skilja ekki. Hvað hafið að segja um það?

Viðauki B: Könnun

[Spurningalistinn sem notaður var í könnuninni - sjá kafla 6.2]

Könnun - Megindleg rannsóknaraðferð, semi-structured

Spurning 1:

Ert þú stað- eða fjarnemi?

Svör:

- Staðnemi
- Fjarnemi

Spurning 2:

Er það þín trú eða upplifun að staðnemar fái á einhvern hátt öðruvísi þjónustu í skólanum en fjarnemar?

Svör:

- Já
- Nei
- Vil ekki svara

Spurning 3:

Ef já, hvernig þá?

Svör:

Opin spurning

Spurning 4:

Finnur þú fyrir pressu frá samfélaginu um að haga þér á einhvern hátt í daglegu lífi vegna þess að þú ert karlkyns?

Svör:

- Já
- Nei
- Á ekki við
- Vil ekki svara

Spurning 5:

Geturðu sagt í stuttu máli hver upplifun þín er að vera karlkyns í skólakerfinu í dag? Jákvæð/neikvæð/beggja blends og hvernig þá?

Svör:

Opin spurning

Spurning 6:

Finnst þér þú hafa upplifað einhvers konar mismunun vegna kyns þíns á þinni skólagöngu? (Þá er átt við t.d. fordóma, kynbundnar staðalímyndir, kyngervingu, tilætluð kynjahlutverk o.s.frv.).

Svör:

- Já
- Nei
- Á ekki við
- Vil ekki svara

Spurning 7:

Ef já, geturðu útskýrt hvernig?

Svör:

Opin spurning

Spurning 8:

Upplifir þú önnur viðhorf eða að gerðar séu aðrar væntingar til þín í skólanum af því þú ert karlkyns?

Svör:

- Já
- Nei
- Á ekki við
- Vil ekki svara

Spurning 9:

Geturðu útskýrt í stuttu máli hvernig?

Svör:

Opin spurning

Spurning 10:

Frá hverjum þá helst?

Þú getur valið fleiri en eitt svar.

Svör:

- Jafningjum/vinum
- Kennurum
- Samfélagsmiðlum
- Fjölmíðlum
- Öðrum kynjum
- Öðrum drengjum/körlum
- Annað: _____

Spurning 11:

Hvernig finnst þér almennt viðhorf drengja/karla vera til skóla að jafnaði?

Þú getur valið fleiri en eitt svar.

Svör:

- Neikvæðir
- Jákvæðir
- Áhugalausir
- Áhugasamir
- Leggja sig ekki fram
- Leggja sig fram
- Metnaðarfullir
- Vilja bara ljúka þessu af á sem auðveldastan hátt
- Njóta þess að læra
- Leitast eftir því að bæta sig statt og stöðugt
- Eru fastir í viðhorfi sínu til náms og telja sig annað hvort geta eitthvað eða ekki (og því fæst ekki breytt)
- Annað: _____

Spurning 12:

Finnst þér drengir/karlar leggja öðruvísi vinnu á sig í námi en önnur kyn?

Svör:

- Já, allt öðruvísi
- Nei, mjög svipað
- Að sumu leyti
- Annað: _____

Spurning 13:

Skv. rannsóknum Dweck, Zimmerman og Qvortrup eru drengir líklegri til að hafa svokallað fastmótað hugarfar (fixed mindset) þar sem þeir telja að fólk fæðist með ákveðnar gáfur og hæfni og því fæst ekki breytt (t.d. ertu í eðli þínu góður í stærðfræði eða ekki). Skv. sömu rannsóknum eru stúlkur á hinn bóginn líklegri til að búa yfir svokölluðu vaxtarhugarfari (growth mindset) þar sem unnið er statt og stöðugt í því að bæta hæfni sína og gáfur yfir langan tíma. Finnst þér þetta eiga við við um þína upplifun og trú?

Svör:

- Nei, alls ekki
- Já, algjörlega
- Kannski, að einhverju leyti en ekki algilt
- Misjafnt eftir fólki og kyn hefur ekkert með það að gera
- Annað: _____

Spurning 14:

Hver er þín upplifun af skóla þar sem upplýsingatækni er ein af grunnstoðum námsins?

Svör:

- Mjög góð
- Frekar góð
- Hvorki né
- Frekar neikvæð

- Mjög neikvæð

Spurning 15:

Heldurðu að karlkyns nemendum vegni betur í slíku námsumhverfi?

Svör:

- Þeim gengur verr í slíku námsumhverfi
- Þeim gengur betur í slíku námsumhverfi
- Það er svipað og annað námsumhverfi
- Hef ekki reynslu af öðru en trúi því að það sé betra
- Hef ekki reynslu af öðru en trúi því að það sé verra
- Annað: _____

Spurning 16:

Hvernig finnst þér nám þar sem viðhaft er símat með vikuskipulagi henta þér?

Svör:

- Það hentar mér mjög vel
- Það hentar mér frekar vel
- Hvorki né
- Það hentar mér frekar illa
- Það hentar mér mjög illa

Spurning 17:

Finnst þér mikilvægt að fá athugasemdir og endurgjöf? Sérðu eitthvert gildi í því og nýtir þú þér það til að bæta þig?

Svör:

- Nei, ég skoða það lítið sem ekkert
- Já, mér finnst það uppbyggjandi gagnrýni sem hjálpar mér að bæta mig
- Ég skoða það en nýti mér það ekki sem slíkt (skoða bara einkunnirnar t.d.)
- Ég skoða það en finnst það ekki vera uppbyggjandi gagnrýni
- Ég tek því persónulega að fá athugasemdir því þær geta verið
- Annað: _____

Spurning 18:

Þykir þér drengir/karlar eiga erfitt með, eða veigra sér við því, að biðja um aðstoð í skóla?

Svör:

- Já
- Nei
- Ekkert frekar en önnur kyn
- Veit ekki
- Annað: _____

Spurning 19:

Hversu sammála ertu því að jákvæð karlmennska hjálpi drengjum í skólakerfinu? (T.d. við að biðja um aðstoð, viðurkenna að þeir kunni ekki allt, leita til einhvers vegna vanlíðunar, aukin samkennd o.s.frv.)

Svör:

- Mjög sammála
- Frekar sammála
- Hvorki né
- Frekar ósammála
- Mjög ósammála

Spurning 20:

Finnst þér mikilvægt að unnið sé markvisst að því að útrýma kynjafordómum eða staðalímyndum í skólakerfinu?

Svör:

- Já
- Nei
- Finn ekki fyrir slíku svo það skiptir mig ekki máli

Spurning 21:

Hefurðu einhverjar hugmyndir um hvernig hægt væri að gera það?

Svör:

Opin spurning

Spurning 22:

Eitthvað að lokum?

Svör:

Opin spurning

Tekið skal fram að alltaf höfðu þátttakendur valmöguleikann á að bæta við svarmöguleika. Þar með fengust oft ítarlegri svör.

Viðauki C: Vefsíða verkefnisins

Vefsíða verkefnisins er aðgengileg á:

<https://sites.google.com/view/nordplusprojekt-2023-social-br/start>

Menntaskólinn á Tröllaskaga
Ólafsfirði, 2025

Þessi skýrsla er hluti af NordPlus verkefninu NPJR-2024/10071: Social bæredygtighed og didaktik i et kønsperspektiv. Öll réttindi áskilin.